

GRAFIKAI SZEMLÉ

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPAR-
ÁGAK SZÁMÁRA ■ SZERKESZTŐK:
TAŇAY JÓZSEF ÉS NOVÁK LÁSZLÓ
EZERKILENCZSZÁZTIZ ■ HUSZADIK
ÉVFOLYAM ■ DECZEMBER ■ 12. SZ.

GRAFIKAI SZEMLE

Az 1910 decemberi füzet tartalomjegyzéke : Föladataink, Peidl Gyulától. A kötelező szak-
körü tagságról, Szilágyi Józseftől. A hirdetés,
Pollák Auréltől. Hogyan kell a szedőnek a
gépmeisterrel együtt dolgoznia, Fuchs Zsig-
mondtól. Korrektori munka, Werth Lászlótól.
Vagylagos írás egyneműsítése, Schwarz Ármintől.
Villanymotorok kezeléséről, Faltusz Edétől.
Elmélkedések a betűről. (Hatodik közlemény.)
Rövid közlemények. Választmányi ülés jegyzőkönyve 1910. november 25-ről.
Az irodalmi bizottság ülésének jegyzőkönyvi kivonata dec. 8-ról. A tagsági jegy pályázatot elbíráló bizottság jegyzőkönyve november 25-ről. Pénztári kimutatások. Hirdetések. (Wottitz Vilmos fotocinkografia, Maschinenfabrik Augsburg Nürnberg Act. Ges. gépgyár, Első Magyar Betűöntőde Részv.-Társ., Koblinger Gyula, König és Bayer, Weszely Lipót és Társa fotokemigráfiai műintézetei, Wörner J. és Társa, Mödlingi Gyorssajtógár, Berger és Wirth festékgyára, Gleitsmann E. T. festékgyára, Lorilleux Ch. és Társa festékgyára, Josef Anger & Söhne gépgyára, Carmine Hugó szaküzlete, Fischer és Mika betűöntődéje, Rockstroh & Schneider gépgyára, »Cleaner« rézlénia-tisztító, Berthold H. betűöntődéje, Beit & Co. festékgyára stb.)

Tisztelettel hozzuk tudomására olvasóközönségünknek, hogy szerkesztői állásunkról lemondván: a Grafikai Szemle ezen füzetével szerkesztői működésünk lezárult.

Kötelességünknek tartjuk ezúttal, hogy támogatóinknak, különösen pedig a Pesti könyvnyomda részvénytársaság érdemdús elnök-igazgatójának: Lovag FALK ZSIGMOND úrnak, két évtizeden keresztül sok ezerre menő anyagi áldozatáért, hálás köszönetet mondjunk.

Budapest, 1910 december hó.

TANAY JÓZSEF
NOVÁK LÁSZLÓ.

Föladataink

Az évforduló — már a szokásjog alapján is — mindig különösen alkalmas arra, hogy egyesek és testületek visszatekintsenek a lefolyt esztendőben történetekre és azokból levonva a tanulságokat, igyekezzenek megállapítani a jövő teendőit. Ha ez a — hogy úgy mondjam — mérlegkészítés a kívánt *őszinteséggel* történik, akkor azzal az eredménnyel jár, hogy megismerjük az esetleg elkövetett hibákat és őrizkedhetünk azok elkövetésétől a jövőben.

Szakkörünknek az évi mérlege — ezt meg kell állapítanunk — minden irányban passzív. Passzív *erkölcsileg*, mert az előző években kiadta kezeiből azokat az eszközöket, amelyeknek segítségével a rohamos fejlődés útjára jutott. Passzív a mérleg *anyagilag*, mert az említett eszközök hiányában, a Szakkör nem volt képes a tagok igényeit kielégíteni és a távolállókat még kevésbé tudta magához vonzani.

Nem rekrimináció a célja e soroknak. Nem kívánok szemrehányást tenni senkinek. De a tényeket meg kell állapítani.

Azok, akik a Szakkör tanfolyamát és nyomdáját átjátszották *idegen* kézre, bizonyára jóhiszeműen, az ügy érdekében vétek cselekedni. Becsületesen akarták szolgálni a szakmai fejlesztés ügyét és ugyanezt a becsületes fölfogást föltételezték a másik oldalon. Voltak velük szemben mások, akik gyanakodtak, hitetlenkedtek. Ez utóbbiak száma folyton szaporodott, mert az események igazolták őket. És *ha* még ma is vannak olyanok, akik hisznek az újabban taposott ösvény helyességében, úgy azoknak a szemét föl *kell* nyitni, meg *kell* nekik magyarázni, hogy tévedésben vannak és mai törekvéseikkel nem csak hogy nem szolgálják azt az ügyet, amelynek szolgálatába szegődtek, hanem éppen ellenkező-

leg segédkezet nyújtanak ahhoz, hogy a képzetesebb nyomdászokat kiszorítsák a jobb pozíciókból és helyet adjanak idegeneknek, elhibázott existenciáknak, akik csak műkedvelői a nyomdaiparnak.

Ezt ma már a tények erejével lehet bizonyítani. És ha akadna valaki sorainkban, aki továbbra is – most már erőszakosan – elzárkózik az igazság fölismerése elől, úgy azokat épp olyan idegeneknek és ellenségeknek kell tekintenünk, mint azokat, akiknek szolgálataiba szegődtek.

Hogy azok az *idegenek*, akik a »magasabb szakoktatás« fejlesztésének ürügye alatt közénk furakodtak, mi az igazi céljuk, azt mindennél jobban elárulja a »Magyar Iparművészet« most megjelent számának következő közleménye:

»*Tanult munkáserek a grafkánál.* Az iparművészeti iskolát végzett növendékek eddig a szakszervezetek és a munkaadók között kötött egyezség szerint ipari gyakorlatot vagy egyáltalán nem folytathattak, vagy pedig a számukra kijelölt volontaire-i minőség annyira korlátozva volt, hogy az is szinte meggátolta őket abban, hogy ipari üzemeknél elhelyezkedhessenek. Ez igazságtalan elbánás megszüntetése érdekében az iparművészeti iskola igazgatósága megtette a kellő lépéseket, úgy, hogy a november 21-én a grafikai főnökök és szakszervezetek közt létrejött szabályzat 80. pontja szerint az eddigi korlátozások a m. kir. iparművészeti iskolát végzett növendékekre nézve töröltettek.«

Azt a tendenciát, amely ebből a kis közleményből ránk vigyorog, nem lehet félremagyarázni. Azt akarja elhíttetni annak írója a világgal, hogy a grafikai iparágakban most már szabad a vásár. Tessék besétálni tisztelt félbenmaradt művész urak az iparművészeti iskolába, s onnan aranyhídon vonúlhattok be a nyomdáknak levő jobb állásokba, a *tanult nyomdászok* pedig *ezentúl majd megelégszenek a minimumos kondícióikkal.* Ez csak elég érthetően mutatja, hogy mi a céljuk ezeknek az uraknak. Á mellett a közlemény *hazug*, mert valami hasonló megállapodásba belement ugyan a lithographusok és könyvomók szervezete, de nem a *grafikai szakszervezetek.*

Ránk nézve mellékes, hogy a »Magyar

Iparművészet« mit akar elhíttetni az ő olvasóival és híveivel, mi majd gondoskodunk arról, hogy ez a parasztfogás ne járjon sikerrel. Végtére is, nem engedheti a *nyomdászok szervezete*, hogy egy pár idegen úr fölborítsa évtizedek keserves munkáját.

A Szakkörben tömörült szaktársak részére adva vannak a jövőben követendő föladatok: *A szervező-bizottság támogatásával nagy, országos akciót kell indítani a Szakkör megerősítése érdekében. A jóhiszeműen odábadott segédeszközöket vissza kell szerezniünk és a szakmai fejlesztést az arra egyedül illetékes szakférfiak kezére kell bízniunk.* Olyan idegenekre pedig nincsen szükségünk, akik a mi vállainkon, különösen pedig a mi megrontásunk árán akarnak eljutni akár tanári állásokba, akár a miniszteri tanácsosság kényelmes székébe.

Ha minden szakköri tag őszintén beismeri az eddig elkövetett hibákat, fölismeri a mai helyzet veszedelmeit és azok elkerülése érdekében becsületesen közreműködik, akkor a Szakkör nagyobb lesz, mint valaha volt és a szaktanfolyamok visszaadtnak igazi rendeltetésüknek, ahol elsősorban nem rajzoló művészeket, hanem dolgozni tudó gyakorlati nyomdászokat képeznek ki.

Ebben a munkában számítnak – és azt hiszem: joggal – minden illetékes tényező támogatására.

Peidl Gyula.

A kötelező szakköri tagságról

Úgy az állami életben, mint minden más szervezetben, ahol az emberek kölcsönös támogatással akarnak kulturéletet élni és magasabb igényfokozatok kielégítésére törekedni: törvényeket alkotnak, amelyek mindenkit köteleznek, aki az illető állam vagy szervezet területén akar élni. És legyen az az állam vagy szervezet az egyéni szabadság legideálisabb formáira alapítva: nem mond ellent önmagának, ha a törvények alkotásába az állam vagy szervezet minden tagja befollyhat. Az egyéni szabadság ugyanis korántsem jelenti az emberi indulatok és szenvedélyek zabolátlan tobzódási szabadságát. Min-

dennek, még a gondolatnak is van határa. Az egyéni szabadság határait a műveltség szabja meg. A művelt emberek társadalmi életet élnek, a társadalmi élet pedig korlátokat szab. De ezeket a korlátokat minden modern szervezetben az egyének maguk állítják föl maguknak, amikor szavazatukkal hozzájárulnak a korlátokat jelentő törvényekhez. Az egyéni szabadságon tehát semmi csorba sem esett, mert hiszen magunk állítottuk föl a korlátokat. Aki pedig nem tud megnyugodni a többség akaratában, az más szervezetet keres magának, ahol az ő egyéni szabadságának megfelelő törvények szerint élhet. Ilyen szervezet a nyomdászszervezet is. A nyomdászszervezetnek is vannak törvényei és erkölcei. Sajnos, mint mindenütt, ahol emberek csinálnak valamit, úgy itt is vannak hibák. A törvények hibáinak a taglalása nem e lapok hivatása. Az erkölcsről is csak annyiban óhajtunk említést tenni, amennyiben az vonatkozásban van azzal a kulturális céllal, amelyet a Szakkör szolgál.

Köztudomású, hogy minden szervezett nyomdásznak vannak erkölcsi kötelességei, amelyek éppen úgy anyagi köteleességeknek is nevezhetők. Azt is tudjuk, hogy a szakköri tagság nem tartozik ezek közé az erkölcsi és anyagi köteleességek közé. Az anyaegyleti tagság, a szakegyleti tagság, a százalékfizetés, a szanatórium, a pártadó, a Népszava, a Jótékonyági kör, a Hirlapszedőkör, a Korrektorkör, a Gépmesterkör, a Szálló: mind, mind erkölcsi és anyagi köteleességet ró ránk. De ha valaki a Szakkörnek nem tagja, azt éppen annyiba tekintik, mintha tagja volna, noha a szakszervezet szempontjából is sokkal fontosabb a szakköri tagság, mint például a szakegyleti. Nem mai keletű megállapítás ugyanis, hogy a Szakegylet már a politikai hatóságok miatt sem végezheti azt a munkát, amelyet egy modern szakszervezetnek kell végeznie. De nincs is szükség rá, mert elvégzi ezt a szabadszervezet. Ellenben a Szakkör működésére szükség van, mert a Szakkör munkáját nem végzi el senki. Azt a munkát, melyet a Szakkör van hivatva elvégezni, szakszervezeti nézőpontból egyáltalában nem szabad olyan könnyedén venni, mint ahogyan az eddig történt. Ma már egészen más időket élünk. Ma már nemcsak nyers követelő

a szakszervezet tagja, hanem szaktudását értékelni tudó öntudatos munkás, akinek önérzetét növeli, ha szakismereteit folyton bővítve: jogosan követelhet a munkájáért megfelelő díjazást. Aki a szakmáját nem érti, az a munkaadója előtt csak okvetetlenkedő mesterlegény lesz, akit ellenszenvvel néz, akit nem vesz komolyan, és akiről az a vélemény, hogy a nyelve és a hangja nagy, de annál kisebb a szaktudása és az intelligenciája. Amikor tehát a Szakkör ilyen irányban nemcsak szakmafejlesztési, hanem elsőrendű fontossággal bíró szakszervezeti munkát is végez, akkor éppenséggel nem időszerűtlen, ha foglalkozunk a kötelező szakköri tagsággal. Természetesen erről csak úgy lehet szó, ha a Szakkör vezetősége nem áll meg a megkezdett nagy, átalakító és fölfrissítő munkánál, hanem ugyanolyan ambícióval és kitartással dolgozik tovább, mint ahogyan azt elkezdte. Mert annyi elismeréssel tartozunk az igazságnak, hogy a Szakkör korábbi működése nem minden tekintetben volt alkalmas arra, hogy új tagokat szerezzen.

Ha a szakszervezetnek érdeke az, hogy tagjainak fokozódjék a szaktudása, és ha a Szakkör hivatásánál fogva alkalmas arra, hogy ilyen irányú működést fejtsen ki, ha a Szakkörnek már eddig is annyi tagja van, hogy ez a szakszervezet tagjainak egy igen tekintélyes számát teszi: akkor semmi akadálya sem lehet annak, hogy a szakszervezet többi és minden tagja számára kötelezővé tegyük a szakköri tagságot. Ha valakit kötelezni lehet arra, hogy betegség és munkanélküliség esetére biztosítsa magát; ha valakit kötelezni lehet arra, hogy a szabadszervezet mellett *még egy* szakszervezetnek legyen a tagja; ha valakit kötelezni lehet arra, hogy egy politikai pártnak adózzék és a lapját támogassa; ha valakit kötelezni lehet arra, hogy egy jótékonyági egyletet fizessen; ha valakit majd a Hirlapszedők Körébe, majd a Korrektor-körbe, majd a Gépmester-körbe, Szállóegyletbe lehet szakszervezeti erkölcsökkel és törvényekkel kényszeríteni: akkor mennyivel inkább meg lehet ezt tenni a Szakkör érdekében, amelynek a működésétől az összes említett kötelezettségek folytonossága függ?! Ha a Szakkör működése a nyomdásziparra jótékonyan hat, akkor jótékonyan hat a szakszervezet tag-

jaira is, mert a képzettebb munkás jobb anyagi viszonyok között élhet. Valamely államnak vagy szervezetnek a tagjai pedig annál biztosabban tudnak eleget tenni erkölcsi és törvényes kötelezettségeiknek, minél inkább olyanok azok az erkölcsök és törvények, hogy a szervezet tagjait biztosítják a megélhetésben. Az eddigi rendszer sehogyan sem jó. Ha a nyomdászszervezetnek az az érdeke, hogy tagjait a kulturélet felé egy-egy lépéssel közelebb vigye; ha a magasabb igényfokokat kielégítését csak fokozottabb szakképzéssel érhetjük el: akkor ne veszélyeztessük a közérdeket azzal, hogy az ehhez szükséges útra nem kényszerítünk rá mindenkit. Különben is: minél kisebb valamely szervezet tagjainak a képzettsége, annál gyakoribb a törvénysértések száma. Ezt igazolja a szakszervezet fejlődése is, amennyiben számokkal lehet bizonyítani, hogy minél inkább fejlődött a szakmai tudás, annál kevesebb volt azoknak a száma, akik a szakszervezeti érdekek ellen vétettek.

Amint már említettem, nem mai keletű állítás, hogy a Szakegyesület a mai viszonyok között nem okvetlenül szükséges, legfeljebb csak arról lehet szó, hogy nem értelmetlen a létezése. Beszéltek a különféle körök egyesítéséről is, mert hiszen azt el kell ismernünk, hogy az egész Föld kerekégén sehol *annyi* áldozatot és *annyi* címen nem hoznak a szakszervezet tagjai, mint Magyarországon a nyomdászok. És az áldozat azért olyan nagy, mert az emberek mindenféle címen külön-külön tömörülnek, ahelyett, hogy az egy kalap alatt elintézhető célokért egy kalap alatt is küzdenének. A befizetett illetékek így aztán szétforgácsolódnak a különféle címek alatt működő körökben és egyletekben, sőt erőfeszítésekbe kerül az adminisztrációs költségek lehető mérséklése. A Szakegyesület alapszabályai szerint szintén foglalkozik olyan célokkal, amelyek tulajdonképpen a Szakkör feladatát képezik. És a Szakegyesületnek ez az egyetlen eredményes munkája, amelyet ebben az irányban fejt ki. És mert a segélyezés célja a segélyező-egyesületé, hagyjuk ezt csak a segélyező-egyesületnek. És mert a tagok anyagi és erkölcsi érdekeit közmegelegedésre elvégzi a szabadszervezet, azt is hagyja a Szakegylet az arra hivatott faktornak. És mert

ezek után már csak az maradna meg az alapszabályokból, ami a Szakkör alapszabályainak felel meg, semmi sem világosabb és érthetőbb, mint az, hogy a Szakegyesületnek és Szakkörnek egybe kell olvadnia. És mert a szakegyesületi tagság kötelező erejét mindenki elismeri, semmi nehézséget sem okozna az egybeolvasztás útján kötelezővé váló szakmai tagság. A segédszemélyzet tömörüléséről persze gondoskodni kellene más módon, noha ebben a tekintetben az a meggyőződésem, hogy bizony a segédszemélyzetre is ráférne egy kis szakmai ismertetés. Nehogy azonban valaki azt higgye, hogy ezeket indítványozni akarom, kijelentem, hogy ilyen fölforgató eszmékkel ma már nem foglalkozom, mert meg vagyok győződve róla, hogy olyan nehézségek támadnának, amelyeket leküzdeni – egyelőre legalább – lehetetlen. A megélvőhöz való ragaszkodás, ez a minden emberben ott bujkáló kényelmes konzervativizmus, sokkal inkább él bennünk, semhogy ezt így, egy-kettőre nyélbe lehetne ütni. De megemlítettem mégis, mert valószínűnek tartom, hogy ilyes megoldás fog véget vetni a mai egylet- és körkáosznak. Kivánatosnak tartanám úgy szakmai, mint szakszervezeti szempontból, ha ebből az átalakulásból a Szakkör olyan előnyökhöz jutna, amelyeneket említettem, és amelyeneket meg is érdemel.

Egyelőre tehát csak arról lehet szó, hogy a Szakkör olyan működést fejtsen ki, amely alkalmas a tagok szaporítására. A kötelezővé tétel így sem tartozik a lehetetlenségek közé. De senki se értsen félre. Nem erőszakról van szó. Nem azt akarom mondani, hogy a szakszervezet *vezetősége* mondja ki a kötelezővé tételt, hanem maga a *szakszervezet*. Mi magunk. A többség. Ha a Szakkör vezetősége olyan működést fejt ki, amely a szakszervezet tagjainak a *többségét* a tagok sorába hódítja, akkor ki van mondva a kötelező szakköri tagság. Amíg csak a kisebbség képezi a tagokat, addig erőszakoskodás a vezetőség által kimondott kötelező erejű tagság. Ha azonban a többség ismeri el tagságával a szakköri tagság közérdekűségét, akkor a *szakszervezet* kimondta a kötelező erejű szakköri tagságot. Ez így volt a többi kötelezettségekkel is. De ez is a rendje minden demokratikus alapokon nyugvó szervezetnek.

A kisebbség aláveti magát a többség akaratának. Amennyiben pedig valakiben annyira kifejlődött az egyéni szabadság, hogy nem tudja magát alávetni a többség akaratának, az olyan közületet keres magának, amely jobban megfelel az egyéni szabadságának. Ha azt akarom, hogy emberi szervezetem tökéletesen működjék, akkor ügyelnem kell rá, hogy egyik tagom se fejtse ki olyan működést, amely nem egyezik meg az összes tagok működésével. Ha pedig ilyesmi mégis megtörténik, akkor ez a tag önként kiközösítette magát. És ez nemcsak az emberi szervezetben van így. Vigyáznunk kell az ilyen szervezeteknél, hogy különösen olyan tag ne fejtse ki helytelen működést, amely a szervezet főrészét képezi, különben könnyen elpusztulhat maga az egész organizmus is. A Szakkör vezetőségén a sor, hogy megmutassa, mint szervezeti főrész: milyen működést tud kifejtteni az egész szervezet: a Szakkör tagjai érdekében. Aki szereti a szervezetét, aki megbecsüli kenyeret adó szakmáját, aki híve a haladásnak és a tudással járó hatalmat értékelni tudja: az támogatja a Szakkör vezetőségét azzal, hogy nemcsak maga tagja a Körnek, hanem másokat is igyekszik tagokká tenni. *Szilágyi József.*

A hirdetés

A nyomdászat minden egyes ágában húzamosabb idő óta fokozott fejlődés állapítható meg, csupán a hirdetések technikai előállítása az, amely mintegy mostoha gyermekként kezeltetett s ennek folyományaképpen itt ez a fejlődés nem volt oly mérvű, mint egyebütt. Úgy látszik, az elmulasztottakat óhajtják a szakírók pótolni, mert újabban úgy a mi szakírodalmunkban, mint a külföldiben garmadával jelennek meg az e kérdést tárgyaló közlemények s éppen ezért bizonyos, hogy az itt elmondottak csak kis mértékben vagy egyáltalán nem bírnak az újdonság ingerével.

E közlemények mind megegyeznek abban, hogy különösen a napilapok hirdetései szorulnak sok tekintetben reformra, mert a még

ma is elterjedt különféle betűnemekből előállított sorhalmazat egyrészt költséges a hosszadalmas és nehézkes szedés miatt, másrészt pedig nem érhető el ezekkel oly hatás, mint amilyen egy helyes ténfelosztással és folthatásra készített hirdetéssel elérhető.

Sokat irtak ugyancsak a hirdetés – vagyis reklámozás – lélektanáról is s az elmondottak után is nehéz megállapítani, vajjon a hírlapok jobban szorulnak-e az olvasóközönségre, vagy az olvasóközönség a hírlapokra, de annyi bizonyos, hogy az egyik a másik nélkül még nem élhet. Napjainkban a kettő közti kapocs oly szoros, hogy alig van a világon érdek, melyet az egyiknek a hatalma és a másinak a kegye nem befolyásolna. Ha igaz, hogy minden időben voltak ügyes emberek, kik arra törekedtek, hogy a nagyközönség figyelmét lekössék, ez a törekvés napjainkban valószínűleg mesterséggé fejlődött.

Ha valaki azt kívánja, hogy neve az egész földteke emberlakta vidékein ismeretvé váljék, elégséges, hogy e célból egy elsőrangú hirdetési vállalattal szerződésre lépjen és meg fog győződni arról, hogy ma már semmi se lehetetlen e téren.

Nálunk és némely más európai országban a reklám még jóformán gyermekkorát éli. Tulajdonképen hazája az Egyesült-Államok, hol körülbelül öt milliárd koronára tehető az az összeg, melyet évenként reklámra költenek, bár újabban Európában is mindinkább belátják a hirdetés hasznos és célravezető voltát; Amerikában, de már nálunk is százakra megy azoknak a gyárosoknak a száma, akik naponként ötezer koronányi reklám-költséggel dolgoznak. De azért nálunk még sokan kétkedéssel fogadják a reklám hasznosságát. A vevő azt hiszi, hogy határozott becsapás, sok kereskedő pedig abból a szempontból indul ki, hogy a jó árú nem szorul hirdetésre és hogy ez legtöbbször csak a kétes értékű terméknek válik hasznára. A kérdés elég érdekes és fontos arra, hogy foglalkozzunk vele abból a szempontból, vajjon az amerikaiak helyes irányban haladnak-e és vajjon mi európaiak, kik nem vagyunk nagy barátjai a reklámnak, nem veszítjük-e el túlérzékenykedésünkkel – vagy nevezük bárminek – a nemzetközi versenyküzdelem egyik leghathatósabb eszközét.

A kereskedőtől és iparostól eredő reklám haszna szembetűnőbb volna, ha azok élnének vele leginkább, kiknek legtöbbet használ. A gyakorlatban pedig azt tapasztaljuk, hogy épp azok, kiknek leghasznosabb volna, nem élnek vele. Sokszor elhangzott igazság: a reklám célja a vevőközönség szaporítása. A

+++++ Mindenféle szőnyegek. +++++
 Egy és asztalterítőb. — Flanell
 takarók — Fűgőnyök — Dívén
 takarók — Vízszes vászon —
 Linoleum!!!
 :: Óriási raktára ::
Donogán és Somossy
 üzégnei
 Debreczen, Kistemplombazár.

MINDENFÉLE SZŐNYMEK, ÓRIÁSI RAKTÁRA DONOGÁN ÉS SOMOSSY-NAL
 DEBRECZEN KISTEMPLOMBÁZÁR

* Az általában jobb hirdetés a sok nehéző betűfaj halmazása által nem érvényesülhet.

A sikerült térfelosztás a jó felhatalás következtében az első tekintetre megkapja az olvasót.

legtöbb, amit ezzel a törekvéssel el lehetne érni, abból áll, hogy mindazok, kik a megfelelő árucikket fogyasztják, azt a hirdetések révén meg is szerezzék. Manapság leginkább a különlegességek érdekében csinálnak reklámot, holott sokkal célszerűbbnek látjuk oly fogyasztási árúkat érdekében a hirdetést felhasználni, melyek közkeletűek és melyek jóformán mindenkinek kellenek.

Némely országban még vannak ellenségei a reklámnak. Azt mondják róla, hogy sarlátosság, rossz ízlésű, elcsúfítja az újságokat és nagy falragaszaival az utcákat, és rikító hangjával vét az esztétikai érzés ellen. Azt is szeméretre vetik, hogy erőszakoskodásával árt a szerény és becsületes kereskedőnek, terjeszti a rossz árút és végeredményben mégis a közönség az, mely megfizeti a nagyhangú felkínálás árát. Legtöbb esetben ez az oka, hogy sokszor akadunk oly kereskedőre, ki büszkeséggel állítja, hogy ő elvből nem hirdet, a közönség körében meg egyesekre, kik azt hangoztatják, hogy elvből nem vesznek oly árút, melyet nagy dobbal hirdetnek.

Akik így gondolkodnak, elfelejtik, hogy a reklám a modern élet egyik szükséges tényezője. Ha a fűszerkereskedésben az árú minőségének és súlyának ellenőrzése nélkül veszünk cukrot, kávékat vagy borsot, rendszeren a kereskedő jóakarátának és becsületeségének vagyunk kiszolgáltatva. Ellenben bizonyosan tudjuk, hogy a hirdetés útján lépten-

nyomon figyelmünkbe ajánlkozó árú súly, mennyiség és minőség tekintetében a legtöbb esetben teljesen megfelelő. Ez sokszor nagy előny s általában azt lehet állítani, hogy a reklám gyakran hoz létre egyenes összeköttetést a gyáros és a fogyasztó közt, közvetítő nélkül, és felvilágosítja a közönséget, mely abba a helyzetbe jut, hogy a jó árút meg tudja különböztetni a rossztól.

Ha azonban a reklám csal s a gyáros hazudik s az árúja rossz? Ez a csalás a közönség ébersége és a reklám nagy nyilvánossága mellett kivételes, de csak utoljára is egyszer lehetséges s a ritkaságok közé tartozik, mert tekintetbe kell vennünk, hogy a reklám hatalma éppen abban rejlik, hogy rávezet bennünket az árú megvételére. Ha egyszer megszereztük, az egyedüli reklám, mely a jövőben a gyártmány érdekében lehetséges, annak a minősége és belértéke. Ha az árú, melyet hirdetés folytán egyszer megvettünk, nem jó és nem megfelelő, nincs az a hirdetés a világon, mely rá fog birni arra, hogy azt az árút másodszer is megvegyük, ellenben sokszor az egész életen át is megmaradunk hű vevőinek. Ebben rejlik a reklám hatalma és az a nagy haszon, melyet a hirdetőnek hoz s ebből aztán megállapíthatjuk, hogy rossz és belső értékkel nem bíró tárgynak vagy árúnak nem is lehet állandó és hasznos reklámot csinálni.

Fogmetnő ≡
 ≡ **esszencia!**

Bámulatos hatása. Nehány pillanat alatt a legvehemensebb fájdalmat megszünteti.

kizárólagos raktár
 Somogy vármegye
 - egész területére -

Gyárfás Márton
 - fogműtermében -
 KAPOSVÁR, KOSSUTH-TÉR 3. SZ.

A modernre való törekvés mellett a térfelosztás nem megfelelő.

FOGMENTŐ
ESSZENCIA

Bámulatos hatása. Nehány pillanat alatt a legvehemensebb fájdalmat megszünteti. Kizárólagos raktár Somogy vármegye egész területére.

GYÁRFÁS MÁRTON
FOGMŰTERMÉBEN
KAPOSVÁR KOSSUTH-TÉR

A rendelkezésre álló tér jó kihasználása mellett a nyugodt sorcsoportosítás a megkapó.

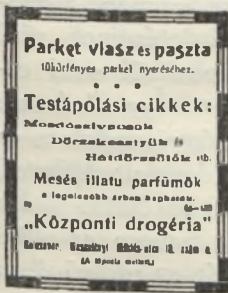
Az állandó és jó – vagyis sikeres – reklámozásnak sok módja van s ezek közül az egyik leggyakrabban használt: a lapokban való hirdetés. E hirdetések kivitel tekintetében vagy rajzoltak, vagy tipográfiai anyagból szedettek. Bennünket – úgy gondolom – szakmai szempontból csupán a szedett hir-

detések érdekelhetnek, no meg a rajzoltak elkészítése nem is tartozik közvetlenül a szedő hatáskörébe; részint ezért, részint pedig azért, mert a lapok hirdetési túlnyomó részt szednek, alábbiakban csupán a hirdetések szedéstechnikai előállításával foglalkozom.

A lapok hirdetéseit – a lapok megjelenésének ideje szerint és azok technikai kiállítását illetően – két csoportba oszthatjuk. Az időszakonként megjelenő hetilapok és folyóiratok hirdetéseire és a napilapok hirdetéseire.

Lényegében ugyane két különböző kivitelű hirdetések között nem kell és nem is szabadna, hogy különbség legyen, de hogy mégis külön lehet őket osztályozni, szembetűnik olyankor, amikor összehasonlítjuk ezeket egymással, bár tagadhatatlan, hogy az újabban tapasztalható iparművészeti törekvés meglátzik a napilapok hirdetésein is, úgy, hogy e két különböző hirdetésfaj tökéletesség tekintetében mindinkább közeledik egymáshoz.

Az időszaki lapok hirdetési mindedig akcidenziák módjára kezeltettek s ez az azok előállítására rendelkezésre álló idő bő volta miatt lehetséges volt, míg a napilapok hirdetési éppen azért, mert a lehető legrövidebb idő alatt készülnek, a legtöbb esetben minden legcsekélyebb ízlés kifejtése nélkül állítatnak elő, úgy hogy ezek nemcsak a szép, hanem gyakran a tipográfiai szabályok szempontjából is sok kívánni valót hagynak fenn. Ma már itt is változást állapíthatunk meg,

Az erős beosztás s a különböző betűfajok egymásra halmozása folytán a kép szakgatott.

Helyes csoportosítás s a kötőlötte alkalmazott tér a szöveget jól kidomborítja.

mert tért hódít az a helyes felfogás, hogy az időszaki lapok eddigi hirdetési az azokra pazarolt sok munka folytán nem szolgálják azt a célt, amelyet egy jól konstruált hirdetésnek szolgálni kell s éppen ezért a szaklapok általában hangoztatják azt az elvet, hogy e lapok hirdetési is reformra szorul-

nak, mely reform abból álljon, hogy a túlságba vitt »mesterszedés« mellőzésével; egyszerű eszközök felhasználásával, ügyes sorcsoportosítások és így foltok létesítése által ezek mindinkább egyszerűsítsenek. §

Természetes, hogy minél inkább hódít ma-

Valódi amerikai
kukoricadaralók

melyek más termények őrlésére is igen jól használhatók

Sodronyok és sodronykerítések

Legújabb
törvényes hitelesítésű
súlyok és mérlegek

1 darab kitűnő minőségű nagy
permetező
18 koronáért kapjátok

Anlzföld Sándor 8406
Műszaki-üzemi vállalkozásában
Ugyanott 1 gtrt. használhat. Magyarjóréséplőgépek rendkívül olcsó árért. eladó.

A szétszórt sorokat nem tartja össze semmi s a sorok betűmintájához hasonlítanak.

A jól kiemelt címsorok kelően érvényesítik a hirdetést.

gának híveket ez az elv, annál inkább közelednek az időszaki lapok hirdetéseinek kiviteléhez. Vagyis az eddig nagyon is szembe-tűnően különböző két hirdetésfaj egyforma jelleget kezd ölteni, anélkül azonban, hogy akármelyik is értékéből veszítene.

A hirdetések szedéstechnikai kiállítását illetően szabályokat vagy talán sémákat felállítani alig lehet, éppen úgy, ahogy valamely mestermunkánál sem állítható fel valamelyes elméleti tétel, hogy ez csakis így, vagy amúgy állítható elő. Minden hirdetés magában – talán leghelyesebben így fejezhetjük ki – egyéni munka, ami legszembe-tűnőbb olyankor, amikor egy és ugyanazon hirdetés több különböző lapban jelenik meg. Ilyenkor ugyanis a szedők különböző egyéni felfogása alakul ki előttünk. Éppen ezért a szakirodalomban a hirdetések szedését illetően csak nagy általánosságban tartott elveket hangoztatnak, melyeket fentebb én is érintettem és inkább példák szemléltető bemutatásával demonstrálják, hogyan kell a hirdetést egyszerű eszközökkel olcsón, jól, a művészi szabályoknak megfelelően és hatásosan előállítani. Minthogy a hirdetések szövege – vagyis a kézirat – majdnem mindig hevenyészve van megírva, az első feltétel, hogy a szöveggel teljesen megismerkedjünk, hogy tisztában

legyünk azzal, mi a hirdetés lényege? A leadott kézirat után – pláne, ha az hirdetés-irodától származik – csak ritkán igazodhatunk szabadon, mert a hirdető, ragaszkodva a régi szokáshoz, a szöveg minden második sorát szeretné kiemelni. A szöveg gondos átolvasása után szedjük le először a hirdetés fősorát, ha azonban nagyon sok a szöveg, ajánlatos először ezt leszedni, nehogy a címsor korai leszedése után kényszerhelyzetbe kerüljünk és a hirdetés jó hatásának rovására ki kelljen szednünk a már elhelyezett beosztást. Sokkal célravezetőbb sok szövegű hirdetésnél a szöveget inkább kisebb, mint nagy betűfajból szedni, mert, ha kevés volna a szedett szöveg, könnyebben segíthetünk magunkon ritkítás, nagyobb vezérszavak szedése és más beosztás által, mintha össze kell hoznunk a szedett sorokat annyira, hogy egyik sor a másikon szinte ragad. Ilyen hirdetésen a szakavatott szedő az első tekintetre észreveszi, hogy a hirdetés szedője sokat bajlódott vele. Egy jól beosztott, levegősen tartott hirdetéssel különben is mindenkor jobb hatást érünk el, mint az egymásra halmozott sorokkal.

Hirdetések díszítéséhez a leghálásabb anyag a vonal és az ez idő szerint használatos mértani alakok: négyszög, háromszög és kör. A különféle ornamensek egymásra halmozása ma már túlhaladott álláspont, aminek egyrészt az az oka, hogy belátták azt, hogy az ornamensekkel fölcicomázott hirdetés veszít jól olvashatóságából, másrészt céltalan alkalmazása mellett nagyon drága is ez az anyag. Ennek tudatára rájöttek a betűöntődék is és különféle, hirdetéseknek való díszítőanyagot – leginkább mértani alakokból és vonalakból kombinálva – hoztak a piacra rézből, mert ez úgy a meleg, mint a hideg úton anyaminták készítésénél nagyobb ellentállással bír, sőt némileg a közötte felszedett betűket is megvédi.

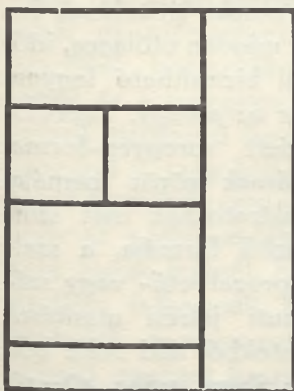
Nálunk még nem annyira, mint a külföldön nagyon szokásos a hirdetések illusztrálása. Ezek, legtöbbször a fehér-fekete rajz-technikában készült rajzok, a hirdetés frappáns hatását biztosítják, feltéve, – természetesen – ha ehhez egy jól konstruált szedés járul. Éppen úgy ügyelni kell a szedés jó kivitelére, amikor a hirdetéshez valamilyen rajzolt keretet

kapunk, mert lehet ez bármilyen jó munka, ha a beléje szedett sorok nincsenek vele összhangban, tönkre tesszük a rajzoló munkáját.

Az elmondottak után is célravezetőbbnek tartom, nagyterjedelmű elméleti körülírás helyett példákkal bemutatni, milyen legyen egy jól szedett hirdetés. Ezt úgy vélem legjobban elérhetőnek, hogy összegyűjtöttem különböző lapokban megjelent, szerintem rosszul, vagy sok kívánni valót fenhagyó hirdetést s ezzel szembeállítom a ma uralkodó ízlésnek s többé-kevésbé a művészi szabályoknak megfelelően tervezett hirdetések rajzait. A rossz példának legtöbbször a főhiba, hogy a szöveg a felhasznált különböző kiemelő-sorok miatt nagyon szét van darabolva s a cél, hogy a hirdetés feltűnő legyen, éppen azért nem éretett el, mert egyik sor agyon nyomja a másikat, az egész pedig szürke képet mutat s a hirdetés lényege ezáltal sehol sem domborodik ki. Könnyebb megérthetőség céljából különben az egyes példák alatt teszem meg észrevételeimet, hogy a rosszban mi az elítélendő s a szembeállított jó példán mi a követésre méltó.

Azonban a bemutatott példákkal sem lehet elmondani mindazt, amire a gyakorlati élet tanítja az ügyes, nyílt szemekkel dolgozó hirdetésszedőt. Sok oly dolog van, melylyel a hirdetések hatásos megjelenését, annak szedéstechnikai értékét növelhetjük és reklámhatását fokozhatjuk. Ilyen fogásokra csupán a gyakorlati élet, vagy lapok hirdetéseinek sűrű forgatása és szakmai szempontból való elbírálása tanít meg bennünket. Így alkalmam volt egy ízben valamely – úgy gondolom – külföldi lapban egy hirdetésoldalt láthatni, melyen nem a hirdetések tökéletes volta ragadta meg figyelmemet, hanem az oldal beosztása. Az oldal beosztását az utolsó ábra mutatja. Megállapíthatjuk ebből, hogy az ügyes beosztás folytán a mezők teljesen eltérőek egymástól és éppen ezáltal éretett el az a jó hatás, mely első pillanatra megkapott. A különböző nagyságú hirdetések ugyanis teljesen egyöntetűen szedettek, úgy hogy a folthatás szürke volta dacára a hirdetések egyenként feltűnőek voltak, aminek az a magyarázata, hogy az egyes hirdetések különböző nagyságukkal emelik egymás ha-

tását, mert az alkalmazott egyöntetű betű-nem folytán egyik sincs a folthatást illetően a másik rovására túlsúlyban és csupán az egyes hirdetések nagyságában rejlik annak érvényesülhetésének kulcsa. Természetes, hogy a hirdetések ily módon való elhelyezése csak ott alkalmazható, ahol nem játszik

szerepet az, hogy a feladott hirdetés 2–3 sorral kisebb vagy nagyobb a feladott méretnél.

A hirdetések gondosabb kivitelének lehetővé tétele végett nagyon célszerű volna, ha oly cégek, melyek állandóan hirdetnek s hirdetéseiiket, melyek-

nek megjelenése nincs időhöz kötve, a hirdetés szövegét a szedés elkészíthetése végett 1–2 nappal korábban adnák le a nyomdába, mert ez esetben több idő áll a szedő rendelkezésére, esetleg lényegtelen szövegmódosításokat is megengedhet magának, ha azzal a hirdetés előnyét szolgálja, a hirdető cég utólagos jóváhagyásának reményében, mert ilyenkor korrekurát is lehet küldeni a hirdetőnek, ami az oly gyakori reklamációknak már eleve elejét venné. Megkönnyítené azonkívül ez eljárás a szedő munkáját s azonkívül a nyugodt munkálkodás folyamányaként inkább lehet a hirdetések technikai tökéletesítését előmozdítani, fejleszteni. Ott, ahol a nyomdának a hirdetővel magával van dolga, nem járhat ennek kivitele nehézséggel, mert könnyű megértetni azzal, hogy a hirdetés szedésének ilyenén való elkészítése első sorban az ő érdeke, a hirdetői irodák pedig – úgy gondolom – szintén nem zárkoznának el ettől az újítástól, melyet állandóan hirdető külföldi nagy cégek sikerrel alkalmaznak.

A hirdetések technikai fejlesztését illetően első sorban maguk a hirdetői s a hirdetői irodák tehetnek sokat. Egy nekünk nyomdászoknak becses újítás volna például, ha a hirdetői hirdetéseik nagyságát a megbízásokban nem milliméter, hanem nonpareille nagyságban adnák fel, mert megkönnyítené munkánkat. A hirdetői ugyanis sokszor ragasz-

kodnak az általuk megfizetett milliméterekhez s ez nagyon gyakran csak nehezen egyenlíthető ki a tipográfiai anyagnak megfelelően.

Ezen aprólékos hibákat eltüntethetné azonban az a körülmény is, ha hirdetői irodáink az ügyfelekkel való érintkezés céljából ügyes szakembereket alkalmaznának, akik szakszerű felvilágosításokkal és útbaigazításokkal a laphirdetések fejlődésének óriási szolgálatot tehetnének. Külföldön ez már megvan honosítva, sőt vannak egyes nagy áruházak, melyek saját külön reklámszakértőt tartanak. Mi ettől még messze vagyunk, de él bennünk a remény, hogy iparunk és kereskedelmünk fokozatos fejlődésével majdan ezt is elérjük.

Hogyan kell a szedőnek a gépmesterrel együtt dolgoznia?

Az ipari életben több olyan összetett ipart ismerünk, amelynek együttthatói külön-külön ugyan más-más technikán alapulnak, együttesen azonban mégis *egy* ipar fogalma alá tartoznak. Ilyen például az építő-ipar. A kőműves, kőfaragó, ács, asztalos, bádogos stb. más-más technikával dolgozik ugyan, de azért együttesen mégis az építő-iparosok gyűjtőnévvel jelöljük őket. És pedig azért, mert a különböző technika dacára egy célra kell törekedniök, arra, hogy az emelendő épület tökéletes, hiánytalan egész legyen. Hogy itt egyik technikának a másikra szigorú tekintettel kell lennie, az természetes. Mert mi történnék, – például – ha az ács a tetőzet léceit nagyobb távolságokban helyezné el, mint amennyit a tetőcserép elbírt?

Ilyen, de még pontosabb együttműködést látunk a gépiparban. Itt a mintázó asztalos már a minta méreteinél tekintettel van a vasöntés technikájára, az esztergályozó munkájára, ez viszont a szerelő munkájára való tekintettel munkálja meg az anyagot. Mindez a kézzel-kézre való dolgozás csak azért lehetséges, mert az egyik technikának művelője, ha nem is minden részletében, de annyira mégis ismeri a másik technikát, amennyit az eredményes együttműködés tőle megkövetel.

Még közelebb fekvő példa azonban saját iparunk. Igaz, hogy a kezdet idejében a rajzoló, véső, öntő, szedő, nyomó egy személy volt. A fejlődéssel együtt azonban valamennyi technika külön tagozódott és más-más, különállóan munkálkodó kezekbe került.

A könyvnyomtatásban a szedés és nyomtatás technikája van a legszorosabban egymáshoz kapcsolva, természetes tehát, hogy e két technika művelőinek együttműködése — bizonyos határokig — nemcsak kívánatos, de az eredményes munka érdekében feltétlenül szükséges.

Nem tagadható, hogy itt-ott, még pedig a különleges mestermunkáknál, a szedő és gépmester együttműködésének szüksége elismerésre talált. Pedig az együttműködést általánosítani kellene, mert ennek különlegessé tétele, azaz ilyen szűk körre való szorítása sok bajnak a szülő oka. Helytelen nézet az, hogy csak a szorosan vett, különleges művészi mestermunka kíván együttes megbeszélést és cselekvést és a számtalan más fajtájú folyó munkáknál, amelyeket azonban az elfogadott fogalmak szerint mégis a mestermunkák közé sorozunk, a közös munkát mellőzhetőnek tartják. Számtalan esettel lehetne bizonyítani, hogy épp az efajta munkáknál fordul elő a legtöbb bosszúság, idővesztés és a vele járó kétes eredmény, még pedig csupán azért, mert a szedő a nyomtatástechnikában előálló nehézségeket számításba nem veszi, azaz a gépmester tanácsát mellőzve végzi munkáját.

Gyakorlati szempontból tehát nagyon fontos az, hogy egyáltalán minden, a megsokkottól némileg eltérő munkánál kikérje a szedő a gépmester tanácsát, felvilágosítását, mert ezzel sok oly eshetőségnek veszi elejét, melyek a munka kivitelében okoznának bizonytalanságot, nehézségeket.

A szedő és gépmester együttes munkálkodása már a formatest nagyságának meghatározásánál is szükségessé válhatik. Mert a szedés nagyságának megállapításánál nem csupán a papiros mérete az irányadó, hanem főképpen az ívfogók rendes, biztos működésének és a szalagvezetés rendszeres elhelyezésének a biztosítása, ami csak a szükséges szélzet meghagyásával érhető el. Előfordul ugyanis, hogy az ívfogók működésére és

a szalagvezetésre szolgáló szélzet minimuma — mely a különböző viszonyok között is 3–4 ciceróban állapítható meg — nem tartható be. Miután az ívfogók — már működési elvüknél fogva — a szélzet méreteihez csak kis határokon belül alakíthatók át, tehát ebben az esetben tanácsos a gépmester véleményét kikérni, hogy a munka kivitelének lehetősége már előzőleg, minden utólagos, időrabló kísérletezés nélkül biztosítható legyen.

Nem kevés bajt okoz az amúgy, impresszionista módon szedett soregyen-forma. Ilyenek például a naptárnak vörös formája, a szöveggel vegyes táblázatoknak más színben nyomandó kiegészítő formája, a szelvényívекnél szokásos sorozatbetű- vagy szárazbélyegforma, a vasuti jelzési utasítások nagyobb és kisebb pontokból álló zöld, kék, vörös formája stb. Az ilyen, néha 40–50, sőt több, különféleképen elrendezett részből álló formáknál már a szedés beosztásakor tekintettel kell lenni a gépmester soregyenigazító munkájára. Mert nem mindegy az, hogy az ilyen természetű soregyen-formát egész szélességre, vagy hasábos elosztással szedik, avagy szétosztva, block-elrendezésben alkotják meg. A szedő szempontjából talán mindegy, de a gépmesterre nagyon fontos az, hogy milyen alakban állíttatott elő a soregyenforma. Az ilyen formák egész szélességre való szedésével nemcsak megnehezítjük a soregyen-igazítást, hanem az e műveletnél szükséges beosztásvaltoztatással megbolygatjuk egyúttal az egész formatestet is, ami viszont — a beosztáshoz használt anyag minéműségét tekintetbe véve, — az összforma eltorzulását vonja maga után. A soregyenformáknál még a szedéshez felhasznált ürtöltő anyag minéműsége is nagy befolyással van a soregyen pontos beigazításának lehetőségére; nagyobb, tehát több egységet tartalmazó ürtöltő, mint: négyzet, ürpótló (stég), több egységű tértő stb. nem teszi a formát oly rugékonnyá, mintha azt minimális vagy csak némileg fokozottabb méretű tértőkkel állítják össze. Már az anyagnak e tulajdonságával szigorúan számolni kell. A formatest ruganyossága ugyanis leginkább és feltűnő módon a soregyenigazítás alatt többször szükséges formanyitás és zárásnál mutatkozik. Az ilyen túlruganyos forma a bezárásnál biztos

támpontot nem nyújt és így minden zárásnál, dacára a folytonos igazításnak, más-más állású soregyent kapunk. Tehát már célszerűség okából is tanácsos az ilyen természetű formákat a gépmesterrel egyetértőleg összeállítani és beosztani.

Ha már a kis egységű anyag ruganyosságáról és méreteinek megbízhatatlanságáról beszélünk, bizonyítékul a közönséges táblázatról és a soregyen tekintetében kevesebb igényű kiegészítő formájáról, a harántvonal-formáról is meg kell emlékeznünk. A harántvonal-formánál nem egyszer tapasztalhatjuk, hogy az a táblázat lábánál sokkal keskenyebb, mint annak fejénél. Ennek oka csakis a táblázatban felhasznált kisebb egységű ürtöltő anyagnak a ruganyossága. Minél több kis méretű anyagot használunk, annál több lesz az erre felhalmozódott piszok is a táblázatban. Ez a piszok tehát megbízhatatlanná teszi a felhasznált anyag méreteit, illetőleg azt megnagyobbítja.

Ez a jelenség, amely itt, e kisebb igényű munkáknál mutatkozik, hatványozottan érezteti káros hatását a pontos soregyent igénylő munkáknál, amiért is az eddig elmondottak alaptételként alkalmazhatók minden munkára, de különösen szem előtt tartandók az úgynevezett mestermunkáknál. Sőt tovább megyek és megfordítva állítom fel a tételt: Amit a mesterszedés-formák soregyen és nyomtatás technika szempontjából igényelnek, az a mindennapos munkák soregyenére is kötelező és pedig: pontos ürtöltő anyagot használjunk, azt célszerűen rendezzük és helyezzük el.

Az eddig elmondottak általános, de minden tekintetben betartandó tételek; szinte irány- vagy üzemelvet képeznek a szedő és gépmester együttműködésére vonatkozólag. A többszínű mestermunkák azonban még fokozottabb mértékben követelik az együttes munkálkodást. Az ily természetű munkáknál nemcsak a soregyenről, hanem a formák miként való sorrendjéről, az egyes színes formákat képező formatesteknek elhelyezéséről, a soregyen könnyebb megoldási módjáról, a papír milyenségéről és árnyalatáról, egy szóval: a munka eredményes véghezviteléről kell meggondoltan és alaposan tárgyalni a szedőnek és gépmesternek.

Sok esetben — nem tudni, mi okból — a szedő fölöslegesnek tartja az ilyen, felsőbb-ségét éppenséggel nem veszélyeztető együttes megbeszélést és munkáját szépen kifestett vázlat kíséretében adja át vagy közvetíti a gépmesternek. A gépmester azután, amint tanulmányozza a vázlatot, kutatja a formák részleteit, észreveszi, hogy az egyes színek formái fordított, a munkát megnehezítő sorrendben vannak összeállítva. Például: Egy bronz-alapon más színben nyomandó rajz a bronzalapon nyomandó formában ki van rekesztve és az e helyre beillesztendő rajz mint külön pontos soregyenforma szerepel. Pedig a gépmesterrel való előzetes tárgyalás vagy tanácskozás folyamán a szedő meggyőződhetett volna arról, hogy más beosztással könnyebb és biztosabb eredmény érhető el. A bronzalapról kiemelkedő rajzot ugyanis úgy is nyerjük, ha a rajzot a bronz alapról kirekesztjük és mint telt felületet a kívánt színben előnyomjuk, rája pedig — tehát könnyű soregyennel — a bronz-formát nyomjuk. Ily sorrendben és összeállításban még a nehéz rajz előállítása is fölöslegessé válik.

A formák sorrendjét szintén közösen állapítsák meg a szedő és gépmester. Az egymásután és egymásra nyomandó formatestek színbeli hatását csak a gépmester állapíthatja meg pontosan. Színt színre nem tanácsos közvetlen egymásután nyomni, a szükséges időköz tehát egy másik szín nyomásával tölthető ki. E tekintetben is vegye igénybe a szedő a gépmester gyakorlati tudását és hallgassa meg ennek véleményét, nehogy a munka kivitele szenvedjen, vagy — legjobb esetben — fölösleges idővesztéség miatt a munka előállítása megráguljon.

Ezeket a tételeket száz meg száz példával lehetne megvilágítani, anélkül, hogy az erre vonatkozó tapasztalatokat kimerítenénk. De nem példákkal, hanem a technika ismeretével kell rámutatni arra, hogy mennyire szükséges a szedő és gépmester együttes munkálkodása. A szedőnek a nyomtatás technikájából is ismernie kell annyit, hogy a gépmester munkáját megkönnyíthesse.

A szedőnek tudnia kell, hogy mi az ívfogóknak a hivatásuk, miként működnek azok, továbbá, hogy mi a szalagvezetés célja. Ha a szedő a gyorssajtó e részeinek működésé-

vel tisztában van, akkor már a szedésalak meghatározásánál a nyomtatás-technika eme részét nem hagyhatja számításán kívül a szedő.

Az ívfogók hivatása az, hogy a berakott papirost a nyomóhengerhez vagy nyomólap-hoz szorítsák és a nyomtatás folyama alatt fogva tartásuk. Hogy az ívfogók ezt a munkát pontosan végezhessék, szükséges, hogy minden nyomtatvány papirosán e célból kellő szelvet álljon rendelkezésre. Ha az ívfogó nem helyezkedhetik el kellő fogófelülettel a papiroson, akkor az ívvezetés se biztos, mert a ruganyos anyagból készült ívfogó csak akkor működik teljes erejével, ha a szükséges fogófelülettel képes a papirost a nyomóhengerhez szorítani. A gyorssajtó szerkezeti elrendezésétől függ az ívfogóknak minimális szorító felülete, amely 3–4 cicero között váltakozik, bár egynémely gépnél $2\frac{1}{2}$ ciceróra lehet leszorítani. E változtatás lehetősége folytán, adott esetben, az ívfogókra vonatkozólag a gépmester véleménye meghallgatandó.

Mint az ívfogók, úgy a szalagvezetés rendes és biztos működésére vonatkozólag is meghallgatandó a gépmester. A szalagvezetésnek — az újabb szerkezetű gépektől eltekintve — az a hivatása, hogy a nyomandó papírt erőltetés és akadály nélkül a nyomtatás folyama alatt a nyomóhengeren vezesse és a nyomtatás megtörténte után a kivezető dob felé terelje. De mert az ívfogók a megnyomandó papírt nem tartják a nyomtatás egész ideje alatt fogva, hanem nagyobb formáknál a nyomtatás $\frac{2}{3}$ részének bevégeztével már szabadon bocsátják, — ok és okozat e kérdéssel nincsen összefüggésben — a papírt továbbvezetése tehát a szalagvezetésre hármlik, azért szükséges, hogy a szalagoknak elhelyezése és akadálytalan vezetése a szedés által ne szenvedjen.

A szalagvezetés biztos működésére különösen akkor van szükség, ha egymástól távolabb álló egyes sorok, szavak vagy más formarészek pontos soroyennel nyomandók. Ily esetekben a szalagok hivatása az, hogy a megnyomandó papírt egyenletesen kisimítsák, azaz nyomás közben a forma üres, szedést nem tartalmazó helyein a behorpadástól megóvják. A szalagvezetés tehát a pontos soroyen megtartásában nagy szerepet játszik. Ha a szalagok rendes elhelyezése akadályokba

ütközik, még az ív kivezetésénél is nehézségeket okoz, ami leginkább a nyomtatvány elmaszatolódását vonja maga után.

E technikai kérdések felemlítését azért véltem fontosnak, mert adandó alkalommal ezeket a szedőknek figyelembe kell vennie és azért nagyon helyesen cselekszik, ha ezekre vonatkozólag a gépmestert meghallgatja.

A több színben nyomandó munkáknál az esetleg egymásra nyomandó színek árnyalati hatása a színek egymásra nyomásának sorrendjétől függ. Azaz: bizonyos viszonyok között nem mindegy, hogy például sárgát kékre vagy kéket sárgára nyomunk-e. A kívánt eredmény mindig a használandó festék összetételétől, tulajdonságától, nyersanyagától és a megnyomandó papíros árnyalatától függ. Azért előrelátásból is szükséges, hogy a szedő ne az általa oly szépen kifestett, alig utánozható vázlatra támaszkodjék, hanem a helyes kivitel és összeredmény érdekében a gépmester gyakorlati tudását se mellőzze. Mert az tudvalevő, hogy a nyomdai festékek tulajdonságai teljesen eltérők a vázlatokhoz használt vízfestékek tulajdonságaitól és az ebből származó hatásváltozásokra vonatkozólag csakis a gépmester szolgálhat felvilágosítással.

Közös megbeszélés tárgyát kell hogy képezze a nyomandó formák sorrendje és összeállítása is. Annál is inkább, mert a papíros minősége, felszívó képessége, miként való felhasználhatása döntő szerepet játszanak a munka akadálytalan lebonyolításánál. A papíros színárnyalata, sőt strukturája a színek összehatására nagy befolyással van, amiért a papíros e változtató tulajdonságaival a színfoltok arányainak és területi értékeinek megállapításánál számolni kell. Ezek a nem igen várt, sok esetben semmibe vett jelenségek a kívánt eredmény rovására esnek.

Ezek volnának a legegyszerűbb nyomtatás-technikai tudnivalók, amelyekkel a szedőknek tisztába kell jönnie és amelyek feltétlenül a szedő és gépmester közös megbeszélésének tárgyát kell hogy képezze.

Mint a társadalmi életben, úgy a szakma terén is csak az együttműködés, az egymás megértésére való törekvés képes eredményeket felmutatni. Az elzárkózás, az önfejűség, az önteltség — bármelyik oldalról nyilvánuljon is meg — lehetetlenné teszik az

alkotást. Azért a nyomdai munkák előállítása körül felszínre kerülő akadályokat és nehézségeket a minimumra lehet csökkenteni, ha a szedő és gépmester munkálkodása valóban kollegiális alapon nyugszik. Ne tartsa magát senki mindentudónak, ne restelje senki a másik tanácsát kikérni és elfogadni, mert azok, akik magukat egyetemes tudásúaknak vélik és ellenzést nem tűrnek, mások véleményét, felfogását semmibe veszik, szakmájukban tulajdonképpen egyoldalúak és tökéletlenek.

Fuchs Zsigmond.

Korrektori munka

A Grafikai Szemle szeptemberi számában, amelyben »valóságos felhívást« intéztem korrektor szaktársaimhoz az iránt, hogy valahára teremtsünk egy kis rendet a helyesírás terén, végre nyomdafestéket látott két cikk. Az egyikre, amely a Grafikai Szemlében jelent meg, elég tárgyilagosan, de hamis világításban, sőt egész más téren haladva tárgyalja az ügyet, sietek felelni és feleletemben bebizonyítani törekszem, hogy t. szaktársam nagyon is téved, amikor azt mondja: »hogyan erről a témáról, azaz az egységes helyesírás behozataláról szaklapjainkban már többször volt szó, de a kezdet kezdeténél tovább ez ügyben nem juthattunk, egyszerűen azért, mert véleményem szerint – és ez a Korrektorok és Revizorok Köre választmánya többségének nézete is (?!), nem vagyunk arra hivatottak.«

Elsősorban szaklapjaink nagyon keveset, úgy szólván semmit sem foglalkoztak azzal, hogy azt a bizonyos *egységes helyesírást* mi módon és kik csinálják meg, hanem igenis, ne vegye zokon t. szaktársam, ha magamról esik szó, én írtam meg legelőször, hogy: »... elejét vegyük mi korrektorok azoknak a tényleg tarthatatlan állapotoknak, amelyek a helyesírás körül grasszálnak, s hogy igenis kövessünk el a *főnökökkel és művezetőkkel* egyetemben mindent avégből, hogy ne – ki tudja *hányféle* szabály szerint legyünk kénytelenek korrigálni, hanem *lehetőleg egyformán*.«

Ugyebár, hogy ez sikerüljön, ehhez *nem* szükséges az, hogy az *tudományosan* legyen megcsinálva?

Cikkíró szaktársam óriási tévedésben van, hisz azt be se tudná nekem bizonyítani, hogy én valamikor vagy valahol mondtam vagy leírtam volna, hogy *mi korrektorok* csináljunk egy *nyelvtudományilag* átdolgozott *egyöntetű helyesírási* szabályt.

Sőt ellenkezőleg, én voltam az, aki igenis kértem, hogy: »Föl kellett volna vétetni az árszabályba, hogy mindazok a nyomtatványok, amelyek nem szorosan az *iskolai* vagy pedig az akadémiai, persze az *illető tényező* egyöntetű, *hivatalosan megállapított* helyesírása szerint lesznek szedve, drágábban díjazandók«, stb. stb.

Itt sincs sehol semmi nyoma annak, hogy én arra hívtam volna fel a korrektorokat, hogy *ők* csináljanak egy magyar Dudent!

De azzal t. cikkíró kollégám, még nincs megoldva az ügy, ha ma, azért, mert maguk a nyelvészek sincsenek teljesen tisztában a helyesírással, t. i. *nyelvtudományi szempontból*, vagy pedig azért, mert: »az élő nyelv nem megállapodott rendszere a szabályoknak, melyeket csak meg kell tanulni, hanem folyton fejlődő szervezet, mely minden egyes beszélő ajkán majdnem napról-napra változik, szavakban és nyelvtani alakokban gazdagszik és néha ellenkezőleg, szökése megfogyatkozik«.

Ezt a tételt én nagyon is jól ismerem. De ha ezt vesszük zsinórmértékül és így gondolkodtak volna elődeink is, akkor még mindig ott tartanánk, ahol a nagyon régiek, mikor még azt mondták, hogy: »Latiatuc feyleym zumtuckel mic vogmuc ysa pur es chomuv...«

Ugyebár, ezt a nagyon régi módi beszédet mi csak a lexikonból ismerjük, pedig magyarok volnánk még mindig, vagy mi a szösz és nekünk mégis mennyire idegen; idegen pedig azért, mert az idők folyamán mindig találkoztak és *mindig* is fognak találkozni egyesek, akik nyelvünket javítgatják, tisztogatják.

Napjainkban, amikor még nincs ugyan *teljesen* kiforrvá nyelvünk (vajjon mikor lesz?), de már meglehetősen tiszta, de a magyar nyelv sajátlagossága következtében tele van, sajna, *vagyilagossággal*, szeretném tudni, hogy

a korrektorok kezdeményezésére, az illető tényezők bevonásával miért ne lehetne vagy az egyik esetet, vagy pedig a másikat kötelezővé tétetni.

Hisz ott van a Duden-féle szótár, dacára annak, hogy a német nyelv már teljesen kiforrt, mégis tízéves léte óta a hetedik kiadást rendezték belőle, de nem azért, mert mind elfogyott, hanem azért, mert a nyelven holmi javításokat eszközöltek. Bizonyára a németek is voltak olyan okosak, mint mi és tudták, hogy nyelvük az idők folyamán kisebb-nagyobb mértékben át fog alakulni és mégis már tíz év előtt megcsinálták az említett *egyöntetű, kötelező* szótárt.

Persze, ha egyes korrektorok maguk mondják, hogy azt *nem lehet* és nem törődnek azzal, hogy mily óriási idővesztésbe kerül ez úgy a korrektornak mint a főnöknek, míg egy munkát *egyöntetűvé* tud tenni, akkor kár erről vitatkozni.

Végre t. szaktársam cikke végén azt mondja, hogy: »Igyekezzünk tehát azokat az erősebb fegyvereket egyénileg megszerezni, illetve a *magasabbrendű nyelvtudományt* is elsajátítani stb. stb.

Ebben a pár sorban van t. i. a legnagyobb tévedés!

Ez körülbelül úgy hangzik, mintha azt mondanók, hogy a szobafestők járjanak a szépművészeti akadémiára és sajátítsák el ott azt a művészetet, amelylyel egyes hírneves festőink bírtak!

Hisz nem volna baj, ha ezt egyik-másik elsajátítaná, feltéve, ha volna hozzá tehetsége, de akkor, ugyebár, nem maradna szobafestőnek, hanem elmenne »művésznak«, viszont a korrektor sem maradna korrektornak, ha *nyelvtudományi* dolgokkal tudna előállni, hanem elmenne *nyelvtudós*nak, ami végre mégis csak jobb díjazással jár, mint a legjobb korrektori kondíció!

Nem, t. szaktársam, a korrektor soha se kontárkodjék abba, amihez *nem ért*, de nem is kell hogy feltétlenül értsen, hanem igenis sajátítsa el azt, amire neki *szüksége* van.

Bocsánat, a nyomdának nincs arra szüksége, hogy korrektora *filologus* legyen, hogy a szavak eredetét boncolgassa, hanem arra, hogy azt az olvasni valót, amelyet elébe tesznek, a *sajtóhibáktól* meg tudja tisztítani,

hogy tisztában legyen avval, hogy mi az összetett szó, ismerje a *nyelvtant*, ne pedig a *nyelvtudományt*, hogy ne legyen kénytelen, mint a jártai kezdő gyermek, tapogatózni, hogy el ne essék, minden szónál a segédkönyveket igénybe venni és korrektortársait minden mondatnál háborgatni azért, mert nem elég *önálló* és *biztos* abban, hogy és mint kell korrigálni.

Szóval *teljesen önállóan* tudjon dolgozni, mert ha erre nem képes, akkor nem is *korrektornak* való.

Már most, ha ezekkel a szabályokkal tisztában van az egész korrektori testület, kérdem én, aki ugyan nem irigyelte meg a német Dudent, miért ne törekedhetnénk mi arra, hogy az egész vonalon *egyformán* korrigálhassunk?

No, de ne feszegessük tovább a dolgot. Igenis, égető szükség van arra, hogy mi, korrektorok, azaz a korrektori kör hivatalból tegye meg a kezdeményező lépéseket arra nézve, hogy az *egyöntetű*, tessék jól megérteni, hogy a még *különbözőképpen* használatos szavakat egy füzetecskébe egybegyűjtve, az Akadémia vagy pedig a közoktatásügyi miniszter, esetleg mind a kettő együtt tegye *kötelezővé* a hatóságuk alatt álló és irodalmilag vagy hivatalbelileg dolgozó egyénei részére. Értem ez alatt az összes iskolakönyveket, akadémiái műveket, minisztériumi és a fővárosi munkákat.

Ez nem olyan gordiusi csomó, mint t. szaktársam hiszi. Csak tessék megtenni az első lépéseket.

Hívják fel a főnökegyesületet a Művezetők körével egyetemben a kezdeményező lépések megtételére és majd látni fogják t. szaktársaim, hogy minden keresztülvihető, csak *akarni* kell!

Elvünk az *előrehaladás* és ne a *maradiság* legyen!

Most pedig rátérek Schwartz szaktársam, a Magyar Nyomdászat legutóbbi számában megjelent cikkére is.

Mindenekelőtt ne vegye rossz néven tőlem cikkíró szaktársam, hogy én az ön cikkére nem tudok abban a *mélyen tudományos* stílusban felelni, nem pedig azért, mert én ahhoz egyáltalán nem értek.

Nekem, mint egy közönséges korrektor-
nak, nincs arra szükségem, hogy a korrektori
asztal mellett vita tárgyává tegyem azt, hogy
a magyar nyelv mely nyelvből vette tulaj-
donképpen eredetét, török, tatár, osztják,
vostyák s tudom is én miket sorol ön fel
cikkében, de arra sincs szükségem, hogy a
látja vagy a *láttya* a helyesírásmód-e!

De különben is nagyon kíváncsi volnék
tudni, hogy mit szólna az ön főnöke, vagy
művezetője ahhoz, ha egy *ilyen fajta* vitát
rendezne a nyomdában, amely alapjában
véve *nyelvtudományi* szempontból egészen
jogos.

Ugyebár, az nagyot nézne és legalább is
az *Akadémiába* küldené önt, hogy ott vitat-
koznék az ilyesmin és nem a nyomdában,
ahol elsősorban arra kell törekedni, hogy a
nyomtatvány nem *ilyen* hibamentes legyen,
hanem *egyformán* tartva, illetőleg *egyöntetűen*
megolvasva kerüljön ki a korrektor keze alól
és ne két-háromféleképpen!

De nem érvelek tovább! Szolgáljon önnek
is feleletül az, amit a fönti cikkfőnök írtam.

Egyet azonban meg kell említenem és
pedig azt, hogy a kiírt érveket, illetőleg
szabályokat nagyszerűen tudta csoportosítani.
És ez is valami. Mert ehhez is kevés korrek-
tor ért.

Hogy is mondta csak szabadságharcunk
egyik legnagyobb alakja: »*Tudatlan* az, ki
pennáját mások kalamárisába mártogatja«.

Wertß Pászóló.

A *vagylagos írás egy-nemű- sítése*

Mikor a Grafikai Szemlében a magyar síma
szedés technikája fölötti elmélkedésem kap-
csán az írásjelekről is feljegyeztem megszív-
lelendő észrevételeimet, tudatában voltam
annak, hogy a helyes magyar írásmód sza-
bályainak csupán legaprólékosabb részét érin-
tem, szándékosan elkerülve a helyesírás áldat-
lan következetlenségeit, melyek a nyom-
dásznak annyi bosszúságot okoznak; viszont
ugyanezen időben, a Magyar Nyomdászati

novemberi számában kifejtettem, hogy egye-
sek részéről felvetett azon eszmét, miszerint
a korrektorok a faktorokkal és főnökökkel
karöltve alkossák meg az *egyöntetű* magyar
írásmód szótárát — a magyar korrektorok
nem tudják megvalósítani. Sőt a Grafikai
Szemlének ugyancsak novemberi számában
Bujnovszky szaktárs szintén igyekezett azt
bizonyítani, hogy a magyar korrektorok ily
irányú munkára nem vállalkozhatnak. Éppen
ezért meglepetéssel olvastam, hogy a Grafikai
Szemlében közölt közleményemnek befejező
része után a szerkesztő szaktárs olyan értelmű
sorokat biggyesztett, melyek abbéli kívánságot
fejeznek ki, miszerint a tollforgató szaktársak
az akadémiai nyelvtudósoknak ortográfiai kér-
désekben való vagylagos állásfoglalását —
a teljes megértés színvonalán — tárgyilago-
san megokoló dolgozatokban döntsék meg.
Alapjában véve ez a kívánság teljesen meg-
egyezik azon főntebb említett eszmével, mely
a korrektoroktól egy egységes magyar helyes-
írási szabályzat felállítását célozza, csupán
formájában különbözik tőle; tudniillik azt
akarja, hogy a meglevő akadémiai helyes-
írási szabályzatban szereplő, vagylagos (alter-
nativ) mód szerint irandó szókról a korrek-
torok döntsék el, hogy *egyöntetűen* mikép
használandók helyesen? Vagyis az összes tet-
szőleges (fakultatív) módon írott magyar szók
fölött állapítsák meg az *egységes* alakot s az
idővel így kialakult szókinés önálló gyűjte-
ménye szolgálhatna alapul a megalkotandó
egyöntetű magyar helyesírási szótárnak.

Valóban ideális módja lenne ez a magyar
nyomdászok abbéli kívánsága teljesülésének,
hogy a német szaktársak példájára könnyen
juthassanak a magyar *Duden* birtokába. Csak-
hogy itt ismételve kellene felsorolnom azon
leküzdhetetlennek látszó nehézségeket, melyek
a magyar *Duden* életrekelését a korrektorok
részéről oly magas ütközőpont elé juttatják;
vagy pedig fel kellene tételeznem, hogy a
magyar korrektorok rendelkeznek az ilyen
feladat megvalósításához szükséges alapos
nyelvtudományi készséggel. Hogy miben áll
ez a magas nyelvtudományi képesség, azt
ki-ki elgondolhatja, ha valamely szónak két-
féle írásmódja közül leendő helyesebb, egy-
nemű alakra bontását kell végeznie, t. i. azt
kell megállapítani tudnia, hogy például melyik

a jobb alak: *kunyhó* vagy *gunyhó*? *motolla* vagy *motóla*? *remélni* vagy *reményleni*? stb. (3.000-nél is több ilyen alternatív kifejezés van a magyar szókincsben.)

Már most az a kérdés, hogyan tudhatja ezt meg? Miképpen kell ezt nyelvtudományi alapon kitalálnia? . . . Amilyen egyszerűnek látszik a dolog, olyan nehéz, mert ezt egyedül csak *szófejtéssel* (etimologizálás) vagyis *szóelemzés* útján lehet megtudni.

Tulajdonképpen mi is az a szófejtés vagy görögül etimológia? A szófejtés nem egyéb, mint szómagyarázat, még pedig elsősorban annak a magyarázata, hogy minő forrásból vette a nyelv az illető fogalomra a kifejezést, illetőleg minő észjárás alapján jutott az illető fogalomnak a megalkotásához? (Etymologia is a. m. az *etymon*-nak, vagyis *való*-nak, a valószínű eredeti jelentésnek ismerete.) Azonban, ha a szófejtésnek célja az első jelentésnek megállapítása s megértése: eszközei közül nem a jelentéstaniak a legbiztosabbak. Biztosabb útmutatók a *hangtörvények* s a *szóképzés szabályai*, amelyek nemcsak a lehetőségeket mutatják, melyeket származtatásainkban felvehetünk, hanem egyúttal a *korlátokra* is figyelmeztetnek, melyeken belül kell maradnunk, ha azt akarjuk, hogy magyarázatainkkal ne építsünk megannyi kártyavárat, melyet a nyelvtörténetnek egyetlen adata halomra dönt. A régibb etimológia számtalan ilyen kártyavárat épített, mert sem a feltételezett hangváltozások, sem a szóképző elemek igazolását nem tartotta szükségesnek. Egy régi francia nyelvészkdő pld. azt a kérdést vetette föl magának: hogyan eredhet a babnak *faricot* neve a latin *fabā* szótól? S így felelt rá: a latin szót bizonyára megnyujtották és *fabaricot*-t csináltak belőle, azután meg hosszallották és elharapták az elejét: így lett *fabaricot*-ból *faricot*.

Sőt Kassai József, magyar nyelvész: *Származtató s gyökerésző magyar-diak szókönyv*-ében így okoskodik: *Pendely* *ing* gyökérből származik; mert a pendely nem egyéb, mint alsó ing, mely hasonló a felső inghez, amit a székeleyk *fers'ing*-nek hírnak. Ezt következőleg okolta: *Ing* szóból előtevé *p* betűvel léssen *ping* szokatlan szó (mint *Anna-Panna*); *ping*-ből *ping-efj* e helyett *ping-afj*, mint *fej-afj*-ből

szokásban vagy *fej-ef*; valamint *fej-afj* annyi mint *fej alá való*, úgy *ping-afj* nem egyebet jelent, mint alsó inget; *pingely* szóból a nyelvészkdő *pendely* szót alkotott; *ing*-ből *end* lett betűcserével, *g* fel szokván cserélődni *δ*-vel, mint *döndöre-juh* és *göndör*, *dörgeteg* és székeleyül *görgeteg*, *verdődik* és *vergődik*.

Láthatjuk, hogy az ilyenfajta ál-szófejtéssel a legmulatságosabb nyelvi nyegleségeket okoztják elő, mert minden komoly tudomány nélkül való. S hasonlóképpen cselekedne az a nyelvészkdő korrektor is, aki fölületes nyelvtudományával – képességeit meghaladó – etimologizálásra vállalkoznék, mert okfejtései szerint néha teljesen alaptalan egyéni szóelemzést is belevinne a helyesírásba. És ezt nem kellene csodálni, miután tudjuk, hogy például *igtatást* írnak az *íktatás* helyett pusztán azért, mintha valami képzelt *ig* igegyökből származnék. Egy nyelvészünk mindig *ember*-nek írta az *ember*-t, mert szerinte abból eredt, hogy *én-bar(om)* vagyis öntudattal bíró állat, és az *oroszlán*-t *orozlán*-nak, mintha az *oroz* ige származéka volna. Van, aki *ruhái*, *kutyái* helyett *ruhái-t*, *kutyái-t* erőszakol csupán csak azért, hogy az egy birtok is *j*-vel van: *ruhája*, *kutyája*;¹⁾ pedig a több birtok alakjait mindenhol *j* nélkül ejtik, kivéve, ahol azt mondják: *ruhájai*, *kutyájai*.

Még számtalan példát tudnék felsorolni annak igazolására, hogy a nem gyökeres nyelvész-korrektor milyen épületes tévedésekbe esne, ha a vagylagos írásmód szerint használatos kifejezések egynemű felvétele végett etimologizálásra adná magát. (Megjegyzem, hogy a szófejtéssel és a nyelv eredete kérdésével már a legrégebbi görög filozófusok is foglalkoztak és Plato Kratylosa félig gúnyos képet festett a régi szófejtésről. A görögök és rómaiak szófejtése csupa tapogatódzás volt, sőt tőlük származik az az ismeretes példa: *lucus a non lucendo*, hogy t. i. az erdő neve fényeset jelent, mert nem süt benne anap.)

Az igazán tudományos etimologizálás *egymagában* nem is elegendő ahhoz, hogy a szó helyes leírását célzó kutatást sikerrel végezhessék vele. Okvetlen szükséges, hogy segéd-eszközeit is figyelembe vegyék, mint: a *jelen-*

¹⁾ Lásd Kazinczy Lev. I. 359.

téstan, *hangszabályok* és a *hangzóilleszkedés*. Különösen az utóbbi nagy fontossággal bír, mert valamely szó történetének kutatásánál néha vissza kell tekintenünk a legrégebb nyelvemlékeinkben megőrzött szókra is, amelyek eredeti állapotukban természetesen még más-kép hangzottak, vagyis nem úgy, mint ma. Főképpen a *magánhangzók* változtak az idők folyamán s a *személyi* vagy *tárgyas igeragozásnál* élénk különbségek találhatók. Legrégibb írott magyar nyelvemlékünk a *Halotti Beszéd* és a hozzáfűggesztett *Könyörgés* (II. Endre király korából egy jámbor falusi papnak temetésén mondott rövid beszéde és imája). Benne például az *a* többnyire *o* volt: hatalom = *hotofm* (a szóvégi magánhangzó eltűnt); imádjának = *vimaggonoc*. A mai *o* helyén *u* volt: pokol = *pukuf*. Régibb *i* mai *é* helyén: mégé = *migé*. Sőt volt benne kettőshangzó is: *θoudug*, *ou-donia*, olvasd: *θoudug*, *oudonia* (a Pray-kodexben bódog, ódani) és mai kiejtésünk szerint: *bofdog*, *ofdani*. Továbbá *vofov*, *iarov*, *iouven* azaz *volou*, *járou*, *jouven*, amit ma így írunk: *való*, *járó*, *jóban*. Az *imád* ige benne szókezdő *v*-vel van: *vimád*. Érdekes a régi *v* hang a mai *-at*, *et*-képzős főnevek végén: *Engede urdung intetvinec* = *engede ördöng intetvinék*. *Zoboduchsa vot urdung iŕdetuitof es pucuf kinzotvialtvof*, vagyis *szoboduchsa üt ördöng iŕdetvitül és pukuf kinzotvialtvul*, vagy talán *kinzotvialtvul*. Az *intetvo*, *iŕdetvo* és *kinzotvo* főnevek ma így hangzanának: *intet*, *üŕdet*, *kínzat* = *intés*, *üŕdés*, *kínzás*. De a *Halotti Beszéd* után következő második régi magyar nyelvemlékünk, a két részből álló *Königsbergi Töredék* összefüggő szövegű tartalmában ezt a szót: *kezdetétül* a fentebbi alakok szerint hangzásra nézve hasonlóan találjuk = *kezdetvitül*, ami a hangtörvények és hangzóilleszkedés szempontjából élénk példa a szófejtés eljárásához, vonatkozással a helyesírásra.

Még a *mássalhangzóváltozások* és *igeragozások* módosulása körül a magyar nyelv évszázados fejlődése alatt beállt különböző alakokból kellene néhány esetet felsorolnom, de azt hiszem, már fentebbiekből is mindenki beláthatja, hogy az igazán komoly szófejtés alapos nyelvbúvárlati képzettséget tételez fel, amelyre a magyar korrektorok – végtelenül alacsony heti fizetésük mellett való kimerítő munkálkodásuk közben – nem egykönnyen

tehetek szert és amely nélkül a – vagylagos írásmódot egyneművé reformálni olyan lehetetlen vállalkozás, mint például a *Salamon tornyának* korhű restaurálása alapos műtörténelmi ismeretek nélkül.

Távol áll tőlem a szándék, hogy a magyar korrektoroknak a szófejtés kérdéséhez való hozzáértését alábecsüljem, csupán a dolog lényegi részére akartam kissé rávilágítani s bár én élénk figyelemmel kísérnék minden ily irányú mozgalmat, nem tartózkodom azonban kimondani, hogy ezen buzgólkodás sikerének erkölcsi babéraihoz kevés reményt fűzhetek.

Schwartz Ármin.

Villanymotorok kezeléséről

Elektro-motorok kezelését akarva nem-akarva sokszor olyan egyének is végzik, akik saját bevallásuk szerint is, azokhoz nem értenek, de mert »könnyű«, a kezelést nyugodt lélekkel elvállalják. Hogy ilyen a motorhoz nem értés a motor időelőtti elpusztulását, kellemetlen és nagy károkkal járó üzemzavart okozhat, sőt súlyos szerencsétlenségeket idézhet elő, azzal ma bizony sem a hatóság, sem testületek nem törődnek, ha történt valahol baj, van egy pár napi zaj, láрма és ezzel napirendre térnek, legfeljebb egy ártatlan bűnbakot keresnek, ki más hibájáért, hamis gazdálkodási rendszereért eltűri a megbélyegzést vagy leszólást, esetleg »csak« az elbocsátást.

Tény igaz azonban az, hogy a kisebb nyomdákban, ahol egy, két, legfeljebb 10 villanymotor van üzemben, még mindig nem lehet egy »motorápolót« alkalmazni, viszont a kezelőszemélyzettől sem lehet elvárni azt, hogy elektrotechnikai készütsége legyen.

Ennélfogva ajánlatos volna minden motor fölé egy kb. 18 × 25 nagyságú »kezelési utasítást« akasztani, amelyben minden a laikustól elvárható tudnivalók és a kezelés körüli eljárások foglaltatnának. Nagyon világos az is, hogy ilyen táblák kiadása első sorban az elektrotechnikai vállalatoktól legyen elvár-

ható, de amennyiben ilyen táblák kiadása talán látszólag érdekük ellen van, azokat akár az érdekelt testületek, akár a hatóságnak kel-
lene kiadni.

Az ilyen táblák tartalma kb. következő legyen:

Utasítás a villanymotorok kezelésére.

1. *Az üzem kezdeténél.* Köteles a motorkezelő, mindenekelőtt arról meggyőződést szerezni, hogy az emeltyűs kapcsoló ki van-e kapcsolva, csak ennek megtörténte után vizsgálja meg a keféket vagy a dörzsszént, hogy jól fekszenek-e fel azok, hogy tiszták-e az olajozógyűrűk, elegendő olaj van-e a csapágyakban. Olajozni csak tiszta és különösen csak motorok céljára tartott olajjal szabad. A motor közvetlen környékéről mindenféle szög, drót, vasdarabok, srófok, kisebb géprészek és szerszámdarabokat üzembehozás előtt el kell távolítani. A bekapcsolásoknak csak lassan és óvatosan, a kapcsolások időtartama alatt a kapcsolókat folyton figyelve és nézve, szabad történni.

Egyes motortípusok kapcsolására külön az azt építő gyárak által megállapított szabályok állnak fenn, mely szabályok mindenkor szigorúan betartandók.

2. A motorok mindennapi tisztítása, kifuvása és olajozása csakis kikapcsolt emeltyűs kapcsoló és álló motor mellett szabad.

Oly üzemknél, hol nagyobb a porképződés, a nyomdákban, bronz, magnézium és sikkor vagy erősen porzó papiros feldolgozása idején a motorok kétszer fuvandók ki napjában, a csapágyakból az olaj minden héten egyszer kieresztendő és a csapágy benzinnel kimosandó.

3. *Áramvezetékeket, melyek nincsenek kikapcsolva, érinteni életveszélyes.* Bármit végezni a vezetéken csakis a biztosítékok előzetes kivétele mellett szabad és csak akkor, ha akár az üzemvezető, akár az üzemtulajdonos azt elrendeli és előzőleg meggyőződött arról, hogy a vezetékebe az áramkapcsolás meg van szüntetve.

4. Minden a rendes üzemmenettől eltérő rendellenesség, mint amilyen az égés és szikraképződés a kollektoron és gyűrűkön, biztosítékok gyakori kiolvadása, erős átmelegedések úgy az ellentálláskapcsolón, mint a

motoron, feltétlenül jelentendők az illetékes üzemvezetőnél. *Javításokat végezni annak tudta és hozzájárulása vagy utasítása nélkül nem szabad.*

5. Következő esetekben az ellentálláskapcsolón kívül az emeltyűs kapcsolat is kiakasz-
tandó:

a) hirtelen és váratlanul történt árammegszakítás esetében;

β) ha a motor feltűnően, a rendes menettől eltérően, lassabban megy;

c) az ólombiztosítékok kiolvadása alkalmából.

6. Ujra bekapcsolni csak az esetben szabad, hirtelen árammegszünések után, ha meggyőződés lett szerezve arról, hogy az árammegszüntető ok megszüntetve lett.

7. Motorokhoz tartalékba adott biztosítékokon kívül másféle biztosítékot használni legszigorúbban tilos. Biztosítékot csakis a kellő óvrendszabályok foganatosítása mellett (falétrán vagy deszkán állva, teljes kikapcsolás alatt) szabad behelyezni.

8. Tartalékvezetéket a rendes vezetékkel együtt bekapcsolva tartani, vagy addig bekapcsolni, míg a rendes vezeték nincsen kikapcsolva, tilos.

9. Hosszabb üzemszüneteknél az összes kapcsolások kiakasztandók. *Pyomdákban a gépben történő revíziócsinálás alkalmából, vagy ha valakinek takarítás vagy más célból a gép alatt vagy gépben van dolga, az emeltyűkapcsoló szinte kiakasztandó.*

10. *Üzemmegszüntetéskor az ellentálláskapcsoló gyorsan visszahúzandó.* A kollektor napjában többször tiszta ronggyal lassú menet mellett részfelületén megtörölnendő.

A kapcsolók megtapogatása csakis teljes kikapcsolás mellett történhetik, a tisztogatása szintúgy és csak ecsettel végzendő. Egyéb az ellentálláskapcsolón, a vezetéken vagy motoron szükséges javításokat csakis erre hivatott szakembernek szabad végezni.

11. Minden motor üzem közben és azon kívül is lehetőleg teljesen portól elzárt láda alatt tartandó, mely csak akkor távolítandó el, mikor a motor olajozva vagy tisztítva lesz.

Ezen szabályok betartása a kellemetlen üzemzavaroknak veszi elejét és veszélytelenné teszi a villanymotorokat. Igaz ugyan, hogy

ezek dacára is kellenek időről-időre javítások, defectcserélések, de ezek a minimumra zsugorodnak és a munkaidőn kívül eshetik ezek helyrehozása. *Falusz Éde.*

Blmélkedések a betűről

(VI.) Az eddig elmondottakban benne rejlik annak a magyarázata is, hogy miért nem járt eredménnyel a régi betűk följújtására irányuló sok különféle kísérlet sem. Optikai izlésünk ugyanis nem maradt meg a régiben. A látás módja folytonosan változik. Hogy ne kalandozzunk el messzire, elég, ha a festészetben végbemenő gyökeres átalakulásokra utalunk, amelyek rendes időközökben megisméjtelődnek, meg kell isméjtelődniök. Még pedig mindig akkor, amikor valamely újabb generáció fölfrissült világnézethez vergődött.

Erről beszélve, egy látszólag merész állítást kockáztat meg Westheim. Azt mondja, hogy a mai emberek legrondább írka-firkája is könnyebben olvasható, mint a karolingi idők legszebb kézírása. Az előbbiben minden csúnysága mellett is megvan a jelenkor ritmusa és egyéb karakterisztikus sajátása. A régibb kéziratok és nyomdabetűk csupán a bennük megnyilatkozó formáló cél tisztasága, meg a korszemlemből való keletkezésük természetessége és világos következetessége kapcsán vehetők példaképül. A tizenkilencedik század, amely eleget ásott meg utánzott, meghozta azt az igaz tapasztalatot, hogy a híres mintáknak pusztán külső, formailag való követése nem adhat jó eredményt.

Mindez azonban megerősít bennünket amaz óhajításunkban, hogy a huszadik század betűje számára olyan duktust követeljünk, mint aminő a tizennegyedik, tizenötödik és tizenhatodik századbéli munkákban annyira mesteri módon vagy on lerakva.

Az a művész, aki tudatára jutott annak, hogy e kívánság teljesítésekor az olvashatóság egy hányadát föl kell áldoznia: nem találja el ezt a duktust. Ezért csak különlegességet csinál, amely lehet kitűnő, bájos

hatású és értékes, de a mi típus dolgában való szegénységünkön, nyomorúságunkon távolról sincsen segítve véle. Csinálhatnak véle kedves amatőrmunkákat, előkelő akcideneciákat; de a nyomtatványok óriási többsége tekintetében nem jön számításba.

A »betűművészek« feledik, hogy az egész betűprobléma tulajdonképpen nem egyéb, mint harc a tömeg, a filiszter ellenében.

A tömegnek megvannak a maga igényei. S az ehhez való jogát talán nem is lehet elvitatni, mert hát ő az, aki fizet, aki fillérjeit, garasait odaadja, de csak olyasvalamiért, amit meg képes érteni. A betű »fogyasztója«, az átlagos olvasó nem kíván egyebet a pénzért, mint kényelmes olvashatóságot. De ezt azután kérlelhetetlenül megköveteli, holott a művész-sereg »egyéniiséget« akar néki a kényelmesség helyett nyújtani. A betű azonban lényegében – mint minden segítő eszköz: az evőkészlet, telegráf, vasút, bérház, ágy és asztal – csak föltételesen lehet egyéni: csak annyiban, amennyiben megalkotója egyéniiségének megvolt az az ereje, hogy a tárgyi szükségesség mögött tudjon maradni, magát csak ama bölcsesség által áruva el, amellyel minden egyénit az általános szükségesség javára fölláldozni képes volt. Más fölfogásról e tekintetben szó sem lehet.

Ha meg lehet állapítani, hogy leghasználatosabb betűink nem elég szépek: a betűrajzolónak alig lehet más föladata, mint hogy azokat szebbé formálja, de a nélkül, hogy a használhatóságukat a legkevésbé is csökkentené. A meglévő tényleges viszonyok figyelembe-vételt kívánnak, ha még olyan rosszak is. De egy olyan reform megkísérlése, amely az összes könyveknek, újságoknak, szóval minden nyomtatványnak a betűit átformáltakkal akarná kicserélni: no ez szinte botrányosan hangzó képtelenség. Csak két esetről lehet itt szó: vagy lépésről-lépésre hódítjuk meg a területet, vagy sehogy sem. A nagy végső cél, hogy tudniillik ismét egy valóban nemes nyomdabetű kerüljön általános használatba: természetesen csak úgy érhető el, ha e típusokat folytonosan javítgatjuk, de ennek a folyamatnak nem szabad a szélesebb néprétegek által is jól észrevehetőnek lennie. Csakis bölcs, mindent előrelátó, szociális kötelességtudással áthatott vezetéssel lehet a

célt elérni: forradalmias erőszakolásnak itt nem volna értelme.

Hogy a teremteni vágyó művész ennyire korlátozni tudja magát: majdnem hihetetlen. De mit törődünk mi egyes emberekkel meg a hiúságaikkal, amikor az összesség egyik legfontosabb életszükségletének a lehető legjobban való kielégítéséről van szó. Az olyan ember számára, aki nem ismer egyéb célt, mint hogy a saját egyéni érzéseinek adjon kifejezést: nincs hely a tipográfiában. Minek engedtessek meg a visszaélés egy oly intézménnyel szemben, amelyet az emberi szellem a szükségesség érzéséből kiindulva alkotott; különösen mikor ez a visszaélés a cél és a lényeg háttérbe-szorítására irányul?

A közelmúlt betűművészei igen nagy taktikai hibát követtek el, amikor olyan betűket készítettek, amelyek biztos olvasásához hosszabb gyakorlat szükséges. S ez a taktikai hiba úgy látszik bénítólag hatott a reformátoroskodó kísérletek külső erejére is. Pedig az említett betűtervezetek közt akad nem egy olyan, amely nem érdemli meg azt a lenézést és mostoha bánásmódot, amiben most része van; sőt akadhat köztük még az általános használatra érdemes betű is. Valóságkal bűnhődés ez azért, mert egy fontos szociális körülményt teljesen figyelmen kívül felejtettek.

A kalligrafikus formákban való túlhajtott kedvtelés bőségesen találhat majdan kielégítést az úgynevezett »ornamentális betűben«. Valamely síknak betűjegyekkel való dekoratív fölosztása egyike a betűrajzoló legkedvesebb föladatainak. Mily gazdag és sokoldalú, csábító és háladatos lehetőségek tárulnak ilyen esetben az alkotó fantázia elé! Az eszköz — mily kevésbé is van az egyén az alkalmazatos írószerszám megválasztása avagy kifundálása dolgában korlátozva! — jellegzetes vonalakat kölcsönöz a kéznek, és a kéz maga hozza ki az anyagból a meglepő duktust. Kedv, hangulat és művészi formáló-ösztön mindenkor könnyen megtalálhatja itt a maga legalkalmasabb lehetőségeit.

Ismeretesek az ezen a téren való ama reform-törekvések, amelyek az iparművészeti reformáció árnyékában keltek életre. Mind-

amellett nagyobb sikerek még nem fűződnek hozzájuk, s elterjedettségük sem valami nagyon széles körű. Ugy külön-külön véve, igen jó eredmények konstatalhatók, és ma már elég tekintélyes számmal vannak elismerésre méltó, kitűnő kalligráfiai érzékről tanuskodó alkotások ezen a téren is. Egész sora a jónevű művészeknek vetette magát erre a specialitásra, így Larisch Rudolf, Behrens Péter, Weiss E. R., Tiemann Valter, Wiewnk Henrik, Ehmcke H. F., Koch Rudolf, Sütterlin Lajos, Czeschka C. O., Bornemann Ernő, Bernhard Lucián stb. Hol láthatjuk azonban fáradozásuknak az eredményét? Mindeme erőlködéseknek a hatása egy viszonylag elég szűk körre szorítkozik, s az iparművészek semelyike sem panaszolhatja föl annyi joggal az általános meg nem értést, mint éppen a legkiválóbb kalligrafusok gárdája.

Az okot — aligha csalódunk — bizonyos mértékű egyoldalúságban kell keresnünk. Az addig közhasználatban volt betűtípusokra ügyet sem vetettek, s elfelejtették, hogy az ornamentális betű megteremtéséhez a csinos és céljának jól megfelelő könyvbetű a legjobb kiindulási alap.

A drága kalligráfiai mesterművek szépségét különben is csak akkor tudjuk majd kellően méltányolni, és a maga teljességében megérteni, ha könyvbetű dolgában való mostani nyomasztó szegénységen túl leszünk. Addig is minden komolyan számba vehető erőre szükségünk van. Az a művész, aki hivatva volna a könyvbetű reformálása dolgában közreműködni, de e helyett játékszerű amatőr-munkákra vesztegeti tehetségét, vétkezik a köz ellen. De aztán ne panaszkodjon, ha nincsenek méltánylói és lelkes követői, hisz ő maga lépett ki — mint szociális érzék híján való ember — a céltudatosan küzdők sorából.

Rövidebb közlemények

Egészség-Taplár. Ez a közhasznú könyv mintegy 16 ívnyi terjedelemben 1911-re is megjelent és dr. Schuschny Henrik szerkesztése alatt tanulságos tartalmával ismét teljesen

rászolgál a támogatásra. Kivált nekünk, nyomdászoknak nyújt igen sok megszívlelendő tanácsot a könyv, melyet aránylag olcsón: egy koronáért szerezhetsz be minden nyomdászember — 1'40 fillér bolti ár helyett — ha a megrendelést szakkörünk pénztárosához, Bozsik István szaktársához intézi (VIII., Főhg. Sándor-tér 4).

Házi estély. Körünk agilis vigalmi bizottsága november 26-án rendezte ez évadban az első házi estélyt, mely minden tekintetben pompásan sikerült. Az építők munkás-szövetség hatalmas dísztermében mintegy 800 főnyi közönség gyűlt egybe — nagyobbára körünk tagjai családtagjaikkal — s élvezettel hallgatták a kitűnően összeállított műsort. Föllépett ez estén többek között volt szaktársunk: *Syárfás Dezső* is, ki jelenleg a Fővárosi Orfeum nagystilű művésze. Műsor után táncra perdült a fiatalság s jókedvűen ropták reggeli félhat óráig. Mindenkit kellemesen lepett meg a díszteremmel közvetlen összeköttetésben lévő három óriási étterem, hol kényelmesen elfért a nagyszámú közönség. Felbuzdúlva a sikeren, 1911. január 21-én, szombaton, ismét jó műsorral rendezte a vigalmi bizottság körünk farsangi táncestélyét, mely valószínűleg az előbbinél is jobban fog sikerülni. Közkívánatra ez alkalommal is katonazene lesz.

Szilveszter-estély. Szakegyletünk Ébredés dalköre évek hosszú sora óta rendezte a Szilveszter-estélyt, hol mindenkor a szaktársak nagy tömege vesz részt. Az idén az Építők munkások otthona dísztermében (VII., Aréna-út és Dembinsky-utca sarkán) rendezik az estélyt, mely ismét igen sikerültnek ígérkezik. A dalkörön kívül jobbnál-jobb kabaré-számok lesznek, míg a tánchoz katonazene játszik. Belépődíj személyenként egy korona — ha előreváltják a nagyobb nyomdák házipénztárosainál vagy a Gutenberg-Otthonban lévő drogeriában, — míg a pénztárnál 1'50 korona lesz a jegy ára.

Ujságkiadók Otthona. Az ujságkiadók, kiadói tisztviselők és mindazok, kik az ujságkiadással összefüggésben állanak, saját otthonot teremtettek maguknak, amennyiben Budapesten a Rákóczi-úton egy minden kényelemmel

kiállított helyiséget szereltek fel tagjaik szórakozására, kényelmére. Az új otthon nagyban hozzá fog járulni az ujságkiadók és tisztviselők sűrűbb társadalmi érintkezéséhez, amennyiben új helyiségükben olvasóterem, könyvtár stb. áll a tagok rendelkezésére.

Jauernik Nándor jubifeuma. E hóban töltötte be Jauernik Nándor, a Székesfővárosi Házi Nyomda igazgatója huszonötödik esztendejét annak, hogy a város szolgálatába lépett. A nyomda személyzete nagyszabású ünnepélyt rendez ez alkalommal, s egyszersmind emlékkönyvet ad ki és megiratja a nyomda monográfiáját is, hadd lássák az utódok: mivé fejlődött az Jauernik vezetése idején. — Jauernik Nándor 1859-ben született Bécsben. Hajlama a művészeti pályára vonzotta s négy évet a bécsi festő-akadémián töltött. Mivel rá volt utalva, hogy a bizonytalant a biztosra cserélje fel, a grafikai művészetekre adta magát. Mint kiképzett kőrajzoló és térképész Budapestre jött, ahol a Posner- és Czettel-féle intézetekben dolgozott, majd később a főváros mérnöki hivatalában nyert alkalmazást. Néhány év múlva megbízták a nyomda vezetésével. Ekkor azonban csupán nyomdájára volt még a fővárosnak, s az is kezdetleges, Jauernik lassanként annyira fejlesztette a nyomdát, hogy az ma már a főváros összes kő- és könyvnyomdai munkáit ellátja, s föl van szerelve a technika minden termékeivel, úgy, hogy valóságos minta-intézmény.

A Délmagyarországi nyomda- és hírlapkiadó-résztvénytársaság rövid fennállás után kimult és most felszámol. Hitelezőinek 50%-ot kínál. A felszámoló állítólag a nyomdát már el is adták és az most Ligeti, Pásztor és Hacker urak tulajdona.

Falragaszkiállítás. Az Iparművészeti Múzeum földszinti folyosóin e hó elején kiállították az 1911-ik évben Budapesten tartandó vas- és gépipari kiállítás rendezőse által a kiállítást hirdető falragaszra kiírt pályázatra beérkezett tervezeteket. Volt köztük nagyon sok rossz terv, de volt néhány érdemes is. A bírálóknak nehéz munkájuk volt, mert amely tervezeten a festő adott valami jobbat, a szöveg volt élvezhetetlen, ahol pedig a szö-

veg volt jól és helyesen megrajzolva, ott a kiállítást jelképező rajz nem felelt meg. Az egész terveken egy bizonyos rendszertelenség vonult végig. Nagyon sokan, kiknek terve elárulta, hogy tudnak tervezni és rajzolni, sőt festeni is, nem voltak tisztában, mit kíván egy falragasz, mely hivatva van bizonyos távolságból nézve az arra járó figyelmét lekötöni és a szemlélőnek az első tekintetre művészi impresszióval a falragasz tárgyát: a kiállítás mibenlétét tudomásul adni. A zsüri a négyszáz-koronás első díjat Szekeres Béla munkájának, a kétszáz-koronás második díjat Sándor József munkájának, az egyik százötven-koronás harmadik díjat *Mitterszky József és Bárány Mándor* együttes művének, a másik százötven-koronás harmadik díjat pedig Földes Imre plakáttervének ítélte oda. Ezekon kívül megvásárolták száz koronáért Kovács Pál és Petten Sándor közös pályaművét.

A házinyomda. A székesfővárosi házinyomda működésére felügyelő bizottság Bódy Tivadar dr. tanácsos elnöklésével ülést tartott. Előadó Kemény Géza dr. tanácsjegyző volt. A bizottság azt az új egységárjegyzék-tervezetet tárgyalta, amelyet a pénzügyi osztály a házinyomdában készülő nyomtatványok elszámolására vonatkozólag készített. A házinyomda ugyanis az előállított nyomtatványokat eddigelé annak az árjegyzéknek az alapján számolta el, amelyet még 1895-ben a Pesti Könyvnyomda Részvénytársasággal kötött szerződésben állítottak össze. Időközben azonban az anyagárak és a munkabérek teljesen megváltoztak; legutóbb is, ez év július havában, emelni kellett a munkások bérét. Az ügyosztály ennél fogva új árjegyzéket állított össze, amelyet a könyvnyomdai főnökök egyesülete is átvizsgált és helyesnek talált. A bizottság Wodianer Hugó, Nagy Mór és Czettel Gyula bizottsági tagok hozzászólása és Jauernik Nándor házinyomdai igazgató felvilágosításai után a bemutatott egységárjegyzékhez egyhangulag hozzájárult. Megállapította egyúttal a bizottság azt is, hogy a bemutatott új árjegyzék egységárai a kezelési nyomtatványoknál mintegy 50 százalékkal, a simaszedéssel készülő nyomtatványoknál pedig 30 százalékkal alacsonyabbak, mint a budapesti nyomdai iparban általánosan alkalma-

zásban levő és a nyomdai főnökök egyesülete által kötelezően megállapított egységárak. A bizottság hozzájárult tehát az előterjesztéshez és elhatározta, hogy javasolni fogja a tanácsnak, hogy az új árjegyzéket visszamenőleg 1910 július elsejével léptesse életbe. Bódy Tivadar dr. tanácsos bejelentése alapján a bizottság tudomásul vette, hogy a főváros központi hivatalaiban és intézeteiben használt nyomtatványoknak egységes előállítására nézve az intézkedés megtörtént. Több kisebb jelentőségű ügy elintézése után az ülés véget ért.

A 8 órasi munkaidő immár Alexandriában is hódított. Október végén az ottani két legnagyobb nyomda személyzete sztrájkba lépett és három napi szünetelés után kivívták a 8 órasi munkaidőt, a szervezet elismerését, 8 napi felmondási időt (eddig semmiféle felmondási idő nem volt), a szervezeti tagoknak a békéltető-bizottságban való egyenlő számú képviseltetését.

Alapnyomólemezek ólomból azzal a rossz tulajdonsággal bírnak, hogy piszkítanak. Hogy e piszkítást megakadályozzuk, az ólomlemez borszeszfénymázzal (Spirituslack) leöntjük. Ez a lakk a lemezen jól tapad és a lemez és festék közé egy szigetelő réteget von. Nagyobb példányszámnál e lakkfelöntést többször kell ismételni, amennyiben előbb a régebbi lakkréteget borszesszel jól lemostuk. Az új lakkréteg elkészülte után tanácsos továbbnyomás előtt 10–15 makulaturát a gépen átengedni, hogy a még mutatkozó piszkítást felvegye. Az alapnyomó festékek inkább erősek legyenek. A kremsifehérrel kevert alapnyomófestékek erős fedőképességük folytán mint első szín nyomandók; előnyük, hogy kellemesebb, nyugodtabb színt adnak, mint a tranparinnal vagy keverőfehérrel kevert, avagy csak firnásszal gyengített alapnyomófestékek, melyek bár áttetszőbbek, de fényesek. Az ólom-alnyomatlemezek nyomásánál fontos a helyes nyomóhengerburkolat, mely se túlerős, se túlgenge ne legyen, mert különben az alapnyomat felhős lesz. Minél keményebb anyagból készítettük az ólomlemez, tehát, minél több antimon-tartalmú az, annál kevésbé hajlik a piszkításra.

A legrégibb angol ujság a London Gazette hivatalos lap, amely 243 évvel ezelőtt alapították. Évtizeden át a lapot a Harrison cég adta ki a kormány számlájára, most azonban új szerződés jött létre a Wyman és Társa céggel a hivatalos kiadására nézve. A London Gazette csak úgy, mint akár a mi Budapesti Közlönyünk, a kincstárnak jövedelmez, de képzelhető, mennyivel többet hoz emennél. A Harrison cég igen büszke volt arra, hogy noha nyomdájában több ezer ember van alkalmazva, a hivatalos lapban foglalt közleményeket soha senki el nem árulta. Régente a London Gazette volt az a lap, amely a hivatalos háborús híreket és tudósításokat előbb publikálta, mint a többi londoni ujság. Még a krimi háború idején is így volt ez.

Kérelem a szaktársakhoz. A Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre választmánya elhatározta, hogy az újév alkalmából kibocsátandó üdvözlő-lapokból, illetve naptárakból kiállítást rendez. Ez alkalomból teljes bizalommal ama kéréssel fordul a t. szaktársakhoz: a szép cél érdekében küldjék be újévi lapjaikat, illetve a nyomdában készült naptárakat ifj. Aigner Antal szaktárs címére (Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 6-7., Buschmann F. utódai könyvnyomdája).

Dálasztmányi ülések

Jegyzőkönyv a Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre választmányának 1910. évi november hó 25-én tartott üléséről.

Jelen vannak: Pollák Simon elnök, Pawlovsky J. Alajos I. alelnök, Walter Ernő II. alelnök, Wanko Vilmos I. titkár, Bozsik István pénztáros, Schornstein Jakab ellenőr, Boros Dezső I. gazda, Goldberger Ármin II. gazda, Burgheim Károly, Fekete Béla, Bauer Henrik, Gondos Ignác, Gyöngyössy Sándor, Hock Károly, Kizsol László, Janovszky János, Klein Ármin, Steinherz Miklós, Spitz Adolf és Werth László választmányi tagok. Távolaradásukat igazolták: ifj. Aigner Antal, Bárány Nándor.

Elnök az ülést megnyitván, a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére felkéri Gondos Ignác és Klein Ármin szaktársakat.

Elnök jelenti, hogy a személyzeti értekezleteken a Kőr érdekében való agitáció már megkezdődött s eddig a Franklin, Pallas és Államnyomdák személyzeteinek érte-

kezletein a Kőr képviselőjében elnök, illetőleg Werth László szaktárs jelentek meg.

A tanfolyam részére kért tantermet a székesfehérváros tanácsa átengedte. Az erről szóló leiratban említett fűtés és világítási költségek elengedése érdekében elnökség megteszi a szükséges lépéseket. Iskolaszolgálat takarításért havi 10 korona díj állapítatik meg.

Pavlovsky J. Alajos I. alelnök jelentése a tanfolyamról tudomásul szolgál.

A tagsági jegy-pályázatra beküldött munkák fölött megtörtént a bírálat és döntés. A választmány az erről szóló jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

I. alelnök rámutat a pályázatok eldöntésénél felmerült nehézségekre, melyeknek kútforrása a pályázati feltételek hibás megállapításában keresendő. A választmány a felhozott észrevételeket a szakbizottság figyelmébe ajánlja.

A G. Sz. decemberi számának borítéka a szakbizottság tagjai között hirdetett házi pályázatra bocsátatott.

A szakbizottság a boríték elkészítésével Fekete Béla szaktársat bízta meg.

I. alelnök a választmány hozzájárulását kéri a szakbizottság ama határozatához, hogy a tagsági jegy pályamunkái és a boríték-pályázat munkái tablókban közöltesenek lapunk karácsonyi számában. A választmány ehhez hozzájárul.

A nyomtatványkiállítás érdekében elnökség minden előkészületet megtett és kéri a jelenlevőket is, hogy kiállítási anyagaikat bocsássák a Kőr rendelkezésére.

Pénztárs jelentése a pénztár állapotáról és tagsági forgalomról tudomásul szolgál.

A »Studio« folyóirat helyett ezentul a »Buch und Kunst-druck« rendeltek meg.

Pénztárs a választmány utólagos jóváhagyását kéri, amiért néhai Ács Mihály szaktársunk sírját halottak napján megszorozta. A választmány a kért jóváhagyást megadja.

A novemberi szám borítékjának költség számlája kifizetendő.

Novák László szaktársunk könyvtárának megvétele ügyében a választmány az irodalmi bizottság véleményét kéri ki.

Fidor József és Litoschek Bálint szaktársak kérései, betegség miatti tagdíj-hátralékaik elengedése iránt, teljesítettnek.

A szerkesztőségi máv-i szabadjegyek elnök nevére való átiratása kérelmeztek.

A G. Sz. szerkesztése és átreformálása ügyében küldött bizottság Werth, Steinherz, Fekete és Schornstein szaktársakkal kiegészítették és utasították, hogy mielőbb üljön össze és a 8 nap mulva tartandó választmányi ülésre terjessze elő konkrét javaslatait.

Schornstein Jakab szaktárs indítványozza, hogy a Kőr a Franklin-nyomda igazgatóságához forduljon aziránt, hogy a tanfolyamon a matematikai szedésről tartott elméleti előadást az illető előadó szaktárs a nyomda helyiségében gyakorlatilag is megismételhesse. Elfogadják és az elintézésel Schornstein, Bozsik és Boros szaktársak bíznak meg.

Ülés vége.

WANKO VILMOS.

JEGYZŐKÖNYVI KIVONAT

a Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre irodalmi bizottságának folyó hó 8-án tartott bírálati üléséről.

Jelen vannak: Walter Ernő, Gondos Ignác, Klein Ármin, Steinherz Miklós és Werth László.

Elnök jelenti, hogy a kiírt pályázatokra összesen tizen-

egy munka és pedig a »Hirdetésszedés«-t tárgyaló pályázatra őt, névleg: Aquisiteur, Errare humanum est, Ötszáz sor, Szárnybontás és Szedő 30, a »Hogyan kell a gépmesternek a mesterszedővel együtt dolgoznia« című pályázatra pedig hat, névleg: Egalité, Josefine, Megértés, Registrator, Saxonía és Typographia jellegű munka érkezett be.

A cikkek felolvasatván, a nyomában megindult élénk vita után a bizottság következőképp döntött:

A »Hirdetésszedés« díját (50 kor.) az Ötszáz sor« jellegű cikk írójának ítéli oda. Jelígés levele felbontatván, abból Pollák Aurél szaktárs neve került ki.

»Hogyan kell a gépmesternek a mesterszedővel együtt dolgoznia« című pályázat díját (50 kor.) a »Josefine« jellegű cikk írójának ítéli oda. Jelígés levele felbontatván, abból Faltusz Ede szaktárs neve került ki.

Az egyes munkákra vonatkozó véleményeket alábbiakban adjuk:

»Aquisiteur.« Írója nem méltatta kellő figyelemre a pályázati feltételekben lefektetett intenciókat, amennyiben a kérdést inkább a közönségre gyakorolt hatásában tárgyalta; a szedés technikáját pedig éppen csak körvonalozza, amellett pedig annak illusztrálását is teljesen elmulasztotta. Cikke inkább egy hirdetési közlönynek felel meg.

»Errare humanum est.« Egészséges, zamatos nyelvezettel megírt cikk. A hirdetéssel, mint a reklám egyik nemével foglalkozik, bírálván annak hasznát az üzletemberre nézve; majd áttérve annak előállításí technikájára, megszívlelendő s gyakorlatilag hasznosítható dolgokat mond el; a napisajtóból vett eredeti hirdetésekkel szembeállított javított tervezetek követendő példakép szolgálhatnak; ügyeskező, modern szedő jól átértzett munkái azok. A bizottság dicsérendőnek találja.

»Ötszáz sor.« Széles mederben, helyes kiindulási pontból megírt munka. Foglalkozik a hirdetés bölcsőkorával, történeti fejlődésével, illusztrálva e fejlődést visszatükröző mintákkal. Áttérve a hirdetések mai szedéstechnikájára, körvonalozza amaz alapelveket, melyeket eredményes munka elérésére követnünk kell. Elmondandóit jól összeválogatott, valamint öntervezte mintákkal illusztrálja. Az egész munkán egyébként is végigvonul írójának erős egyénisége, rátermettsége.

»Szárnybontás.« Általában gyenge munka, alig találkozik benne új gondolat. E kérdésről hasábokat lehetne írni, s beküldő körülbelül 80—90 sornyi kéziratában is ismétlésekbe bocsátkozik.

»Szedő 30.« Jól megírt dolgozat. Csak a szedéstechnikával foglalkozik, hozzáértően. Kár, hogy mondandóit nem illusztrálta gazdagabban. Egyes vázlatai nem felelnek meg teljesen azon célnak, melyre hivatják.

* * *

»Egalité.« Nagyon gyenge dolgozat. Alig jelöli meg az utat, melyen az együttdolgozást eredményessé kívánja tenni. Nehézkés a nyelvezete is.

»Josefine.« Írója alaposan túllépett azon a kereten, melyben megmaradnia — már munkamegtakarítás szempontjából is — előnyösebb lett volna. A cikkhez csatolt levélben felajánlott rövidítés elvégzése feltétlen kívánatos. A cikk részletesen tér ki a különböző okokra, melyek az együttdolgozást kívánatossá teszik, rámutatva egyben a dolgok mikéntjére is. Nagy részletességgel tárgyalja amaz alkalmakat, melyeknél a gépmester segítsége termi meg az eredményeket. A nagy anyaghalmoz feldolgozásával dicséretes munkát végzett.

»Megértés.« Téves írónak ama felfogása, hogy a szedő munkájának eredményessé tételéhez feltétlen szükség

a gépmesternek szabad kezét biztosítani, hisz épp azt célozza e pályázat, hogy a két fél nézeteit az ügy érdekében összeegyeztesse, anélkül aligha kerülhet el az, hogy mindegyik munkája mint különálló dolog domborodjék ki a papíroson.

»Registrator.« Jó magyarsággal, szépen megírt dolgozat, mely sok adatot ölel fel annak bizonyítására, miért kell a szedőnek a gépmesterrel együtt dolgoznia. Az egész cikkben végigvonul egyébként ama tanulság, hogy írója a gyakorlatból leszűrt tapasztalatait rögzítette meg benne. A bizottság dicsérendőnek találja.

»Saxonía.« Tanulságos, lendületes munka, de látszik sorain, hogy írójuk a tollforgatásban még nem tett szert elegendő gyakorlatra, mert gondolatmenetét nem képes olyképp fegyelmezni, hogy azt le is írhasssa. Kiseb dolgotokkal tán sikreesebben megbirkózhat.

»Typographia.« Írály hemzseg a germanizmustól, de egyebekben is nagyon bizonytalan kézzel mutatja meg az irányt, melyen haladni kéne. Jó magyarságra törekedik, melyet leginkább olvasással lehet megszerezni.

* * *

A bizottság a díjak odaítélésénél nehéz helyzet előtt állott, mivel csak egy-egy díj állott rendelkezésére, s ezért a választmány elé oly javaslattal lép, hogy az »Errare humanum est« és »Registrator« jellegű cikkeket vegye meg. A cikkek beküldött pedig felkéri, engedjék át azokat a Grafikai Szemle karácsonyi számában való közlésre; a pályadíjas cikkeket pedig folytatásos közleményekben az új évfolyamba viszi át. A többi cikkek Bozsik István pénztáros szaktárstól visszavehető, a hivatalos órák alatt.

Steinherz Miklós,
jegyző.

JEGYZŐKÖNYV

a Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre tagsági jegy-pályázatának 1910. évi november hó 25-én tartott bíráló-bizottsági üléséből.

A küldött bíráló-bizottság örömmel látja a pályázatok tömeges beérkezéséből, hogy beküldők legjobb tudásukkal igyekeztek a feladatot megoldani. Ha azonban az eredményt még sem sorozza a legjobbak közé, annak okát abban találja, hogy a dolgozatok nagyobb része vázlat, ami természetesen a nyomtatástechnikai bírálatnál szóba sem jöhetett. Sajnosan tapasztalja továbbá, hogy a pályázók egy része félreértette a pályázati feltételeket, mivel ott határozottan két oldalról van szó, melyek közül az egyik oldalon a tagsági jegy szövege, a másik oldalon pedig az alapszabály-kivonat nyerjen alkalmazást. A pályázók némelyike ezt figyelmen kívül hagyva, eléggé tetszetős vázlataikat három oldalos megoldással készítették, ami természetesen, a feltételek értelmében maga után vonta azt, hogy a díjak odaítélésénél mellőztettek.

A részletes bírálat a következő:

1. »Hungaria«. A keret megoldása ugyan eléggé ügyesnek mondható, de összhatása az iniciálé brutális volta miatt nem kielégítő. Szövegrendezése hibás. Okmányszerű tónusa teljesen mellőzhető lett volna. Nyomatása nem kifogástalan.

2. »Ige«. Tervezője figyelmen kívül hagyta a méreteket, ami eléggé kár, mivel e munka ügyes kézre vall. Színezése reprodukálhatatlan.

3. »Prosit«. A tagsági jegy alsó része gyenge elrendezésű. Ha kerete és jól megrajzolt monogramja kissé erősebb volna, jobb összhatást nyer.

4. »Vázlat I«. A keret megoldása nem szerencsés. Az

alkalmazott sok pont nyugtalan hatású a szöveg rovására. Színezése túlélnék.

5. »Vázlat 2«. Kezdetleges munka. Szövege túltömött. A sas alkalmazása indokolatlan.

6. »Ehnuke betű 1«. Jó összehatású munka, melyen csak háromszorosan lépesdöztes szövege és a monogramnak a többitől elütő volta kifogásolható.

7. »Ehnuke betű 2«. Úgyes megoldású munka, kár, hogy a felső lécz túl van halmozva és az aláírásoknak kevés hely hagyatott.

8–10. »Rousseau«. Beküldője teljesen figyelmen kívül hagyta a pályázati feltételek azon passzusát, hogy a vázlatok teljes kivitelben készítenődök. Gyenge munka.

11. »Nyers vázlat«. Beküldője a feltételeket negligálta. A díszek túlságosan elötérbe nyomulnak a szöveg rovására.

12. »Puritan«. Kerete túlerős és nyugtalan a kis címerhez és szöveghez arányítva. A szövegnek önkényes toldása is kifogásolható. Nyomása jó.

13–14. »Cursiv 1–2«. A feltételek be nem tartása miatt mellőztetett.

15. »Corvinus 33«. Eléggyé úgyes munka, bár koncepcióját utóbbi időben nagyon megszoktuk. A beirandó szövegnek kevés hely hagyatott.

16. »Corvinus 34«. Összbenyomása kellemes, de az egyensúlyban megbillen. Kifogásolandók az aláfutó szalagok is.

17. »Thieman 35«. Szerencsés megoldási munka, bár a beirandó szövegnek kevés hely hagyatott, továbbá a szimmetrikus elrendezést rontja a súlyosabb jobboldal.

18. »Thieman 36«. A legjobb munkák közé sorozhatnók, ha a pályázati feltételek betartottak volna. Praktikuság szempontjából, a zsebben való hordásra alkalmatlan ilyen beosztás.

19. »Alfa 2«. A két oldalt alkalmazott szalagdísz és a primitív monogram kifogásolható. Térelosztása jó.

20. »Szedés«. Nyugtalan hatása a dísz túltengésében keresendő, mit a színezéssel sem lehet enyhíteni. A közepe alkalmazott négyszögű dísz olvashatatlanná teszi a beirandó szöveget.

21. »Vázlat 1«. Teljesen modern, kiváló ízléssel előállított munka, csak a koronás pajzs alkalmazása kifogásolható.

22. »Vázlat II«. Az előbbinek variánsa. Embléme-je és színezése is szerencsésebb, csak a körül alkalmazott dísz Vázlat I-nél megnyerőbb.

23. »Typo«. Régies ízü munka, melyen a dekoráció túlerős és háttérbe szorítja az annál sokkal fontosabb szöveget. Tónusa elhagyható volna. Nyomás tekintetében a beküldött nyomtatott pályaművek között a legjobb.

24. »Elhibázva«. A felső allegorikus kép túlerős a keret felépítéséhez arányítva. Helytelen a betűk keverése.

25. »Nagybecskerek«. Gyenge munka, ami a dekoráció és a tónus erős voltában nyilvánul.

26. »Corvinus I«. Elrendezésben nem eredeti munka. A signum megoldása nem szerencsés.

27. »Corvinus 2«. Összbenyomása kielégítő, bár iniciáléja túlságosan lép előtérbe. Az első oldal signumának jobb megoldásban nagyobbak kellene lenni.

A bíráló-bizottság a díjak kiosztására vonatkozólag a következőképpen határoz:

1. díj: Vázlat II. Tervezője Fekete Béla (Károlyi-nyomda).

2. díj: (Gépmesteri díj.) Typo. Nyomója Laupál Antal (Gyoma, Kner-nyomda).

3. díj: Thieman 35. Tervezte Wanko Vilmos (Fried és Krakauer).

4. díj: Ehnuke betű II. Tervezte: ifj. Aigner Antal (Buschmann F. utóda).

Déznárosi ki- mutatások

Tagsági forgalom 1910 október havában: Beléptek a Körbe: Kiss András (Világosság), Borsos Ferenc, Fröhlich József (Állami ny.), Rács János (Turul), Gábriel J. Ferenc (Merkur), Romberger Tivadar, Strommer János (Buschmann), Zörgő Zoltán (Deés), Csáky Péter, Huszár Béla (Torda), Apfel Sándor (Wésszi), Jakab Mór (Bagó), Kalasa István (Löblowitz), Haasz Vendel (Révai), Fasjang Antal (Weisz Ad.), Neuner Ferenc (Markovits és Garai), Andai Gyula, Schneider Gyula, Talyigás Pál, Bodner Károly, Minyó Lajos, Murin Gyula, Szántó Gyula (Franklin), Szűcs József (Franklin fiók), Dorecsák József (Schmidl S.), Szerva Béla, Weisz Gáspár (Garai), Klein Andor (Goldfinger), Betska Mihály, Metzl Károly (Hornyánszky), Jilling Nándor, Kocsis András (Minerva), Bucsek Rezső (Községi), Kovács Jenő (P. Lloyd), Marczinkievitz Lajos (Pallas), Dincésér Ignác, Goldberger Zoltán, Leszt Adolf, Maksa Ernő, Pasztercsák Lajos, Schwartz Dezső, Steiner József, Wagner Dezső (Márkus), Kleiner György, Kaufman Samu, Murai Vilmos (Galitzenstein), Frey Jakab, Silmann Artur (Iókai), Berger Ármán II. (Breuer), Buczkó Rezső (Szűsz), Jámbor Gyula (Haladás), Schwarz Tivadar, Pollák Lajos (mn.), Herdinand Károly, Malle Lajos (Steph.), Grünfeld Jakab (P. részv.), Mada József (Löbl D.), Wilk Endre (Globus), Roth Sándor, Weisz Béla (Kápolnai), Kohn Adolf II. (Wojtitz), Knöpfler Fülöp (Engel S. Zs.), Herman Samu, Kandó Ferenc, Kovnakovics Emil, Perlaky Ferenc, Schwanke János, Weiner Henrik, Zachradnicsek Józ. (Hungária), Feleky Géza, Szőke Géza, Révész Jenő (Wodianer), Werscing János, Szobonya József (Pazmaneum), Anton Gyula, Ambrus Rezső, Buziás Pál, Bölcs Ferenc, Csahihen Lajos, Dabi István, Emesz György, Eliás József, Fried Salamon, Halmágyi Viktor, Heiszler Ferenc, Jahn Odón, Kollár József, Kopeczky Sebő, Kiska János, Léder R. Ferenc, Merwerth Andor, Nagy Gáspár, Putits Nikifor, Preiszler János, Polgár István, Rogoz Ferenc, Rosenfeld Sámuel, Sándor József, Statkiewitz Mihály, Simics István, Schubert Max, Szentkereszty Károly, Schwarz István, Staud József, Schrott József, Simon Vilmos, Timberger Samu, Tögel János, Wagner Antal (Athenaeum), Dóra Mihály, Kiss Imre, Magácz Károly, Mezey Ernő, Móder István, Tauch József (Pátia), Spitzer Jenő (Goldberger és tsa), Guttmann Jakab, Schiller Fülöp (B. Hirlap), Jaks Rezső, Weisz József (Kellner E.), Elbert Arnold, Löwinger Ferenc (Löbl D.), Breitwieser N., Hegedüs Gyula (Szombathely), Schwarz Samu (Márkus), Varga Tihamér (Berkovits), Hoffmann Ernő (Szekszárd), Indig Jenő (Nagyszőlős), Fülöp István, Geiger Lipót, König Fülöp, Landstein Izsák, Madarász Rezső, Mayer Károly, Weiszman Menyhért, Wiesner Sándor, Witthalm Emil (Rigler), Früstük Rezső, Hubert István, Ludmányi János, Valent József, Zuravel Béla (P. részv.). — A hó végén 13 tb., 1,322 rendes, összesen 1.335 tag.

Nyilvános köszönet. A Szakkör nov. 26-iki háji estéje alkalmából N. N. 10 koronát adott a szaktanfolyam céljaira, mit ezennel köszönettel nyugtázunk.

	K	f.	K	f.		K	f.	K	f.
Áthozat a múlt hóról			769	93	A Grafikai Szemle mellékleteire	125	64		
10 hitelszöv. részjegy (à 10 kor.)			100	—	Különféle nyomtatványok	86	50		
Gutenberg-szoboralap			1004	93	Világítás, takarítás (3 hó)	22	38		
Ács-Mihály-alap			588	82	Képes folyóiratok 1/4 évre	15	—		
					Adminisztratív és portókiadások helyben és vidéken	7	54	257	06
Tagsági járulékokban befolyt:					Készpénz a hó végén			1101	47
Államnyomda	15	—			10 hitelszöv. részjegy (à 10 kor.)			100	—
A Nap	1	20			Gutenberg-szobor-alap			1004	93
Athenaeum	47	40			Ács-Mihály-alap			588	82
Auer Ignác	1	20							
Baptista-nyomda	1	80							
Biró és Schwarz	1	20							
Budapesti nyomda és lapk. váll.	2	40							
Bagó-nyomda	1	20							
Bercsényi-nyomda	1	80							
Budapesti Hírlap	5	40							
Buschmann F. utódai	1	20							
Egyetemi nyomda	3	60							
Egyesületi tisztviselők	7	80							
Európa	2	40							
Fővárosi Nyomda R.-T.	—	—							
Franklin-Társulat	57	—							
Franklin-fiók	6	60							
Fried és Krakauer	—	—							
Galitzenstein	1	80							
Garai	3	60							
Olobus	11	40							
Grafikai Intézet	3	60							
Hamburger és Birkholz	2	40							
Hornyánszky Viktor	19	20							
Hungaria	7	20							
Jókai-nyomda	4	80							
Károlyi György	2	40							
Kellner Ernő	9	60							
Korvin Testvérek	2	40							
Községi Nyomda	5	40							
Légrády Testvérek	9	60							
Lóbl D. és Fia	3	—							
Magyar Hírlap	2	40							
Markovits és Garai	2	40							
Márkus-nyomda	10	80							
Máv. menetjegy-nyomda	3	—							
Merkur-nyomda	1	80							
Otthon-nyomda	1	20							
Pallas	12	60							
Pannonia	1	20							
Pápay Ernő	3	60							
Pátria	13	80							
Pester Lloyd	5	40							
Pesti Könyvnyomda R.-T.	16	20							
Posner Károly Lajos és Fia	6	60							
Radó Izor	1	20							
Révai és Salamon	6	—							
Rigler József Ede	3	—							
Rothberger és Weisz	1	20							
Roth és Társa	1	80							
Rózsa Kálmán és Neje	7	80							
Schmidl Sándor	2	40							
Stephaneum	18	—							
Székesfővárosi Házi Nyomda	17	40							
Thalia-nyomda	1	20							
Turul	2	40							
Vármai-nyomda	1	20							
Világosság-nyomda	19	80							
Wodianer-nyomda	8	40							
Vidékről	109	20							
Kisebb nyomdákból s egyesektől	63	—	588	60					
			3052	28				3052	28

SCHORNSTEIN JAKAB, ellenőr.

BOZSIK ISTVÁN, pénztáros.

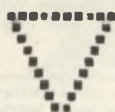
A MODERNSÉGRE TÖREKVŐ SZAKTÁRSÁK NÉLKÜLOZHETLEN SZAKKÖNYVE.

MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE

AZ 1910-IK ÉVRE

(HUSZONÖTÖDIK ÉVFOLYAM).

Pompás kiállításban, több mint 200 szövegoldallal, tömérdek instrukatív értékű illusztrációval, 40 szép melléklettel. Ára 3 korona. Megrendelhető Bozsik István szakköri pénztárosnál Budapesten, VIII, Sándor-tér 4 (Gutenberg-Otthon).

PHOTO =
CZINKOGRAFIA.
WOTTITZ VILMOS
BUDAPEST.

IV. KOSSUTH-LAJOS UTCZA 1.sz.
(FERENCZIEK-BAZÁRA)

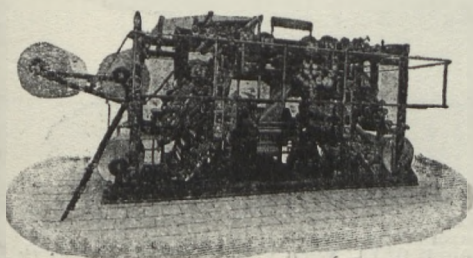
Admiral! Utolsó ujdonság!

A legsikerültebb betüöntődei termék! Előkelő metszése és formája miatt rendkívül hatásos!

Wilhelm Woellmer's betüöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48

Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg Act.-Ges.

*Gyorssajtók és
nyomdai körforgógépek*

Képviseelő Magyarország és Ausztria részére

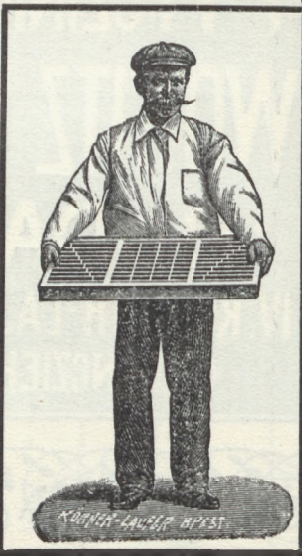
POLACSEK JÓZSEF

WIEN, IV. BELVEDEREGASSE No. 3.

Schöntag Gyula

könyvnyomdai szakasztalos
VI, Váci-körút 51. sz.

Kizárólag könyvnyomdai s könyvkötészet fa-sze-relvények készítésével foglalkozik. Állandó raktára van kitűnő száraz anyagból készült szekrényekből és regálisokból. Kis antikva-szekrény ára 7 kor., nagy szekrényé 9 kor. Árjegyzék ingyen.

CLEANER RÉZLÉNIATISZTÍTÓ

Egy kilóval bármilyen piszkos lénlából egy egész szekrényre való lehet megtisztítani. Kilója helyben 3, vidékre csomagolással, bérmentes postai szállítással 3*50 korona.

Mi a nyomdák véleménye a „CLEANER“-ről?

A „Cleaner“ rézléniatisztító szerrel próbát tévén, azt kitűnő találmánynak ismertük fel, mint amellyel gazdaságosan, igen rövid idő alatt a anélkül, hogy a rézléniáknak a legkisebb mértékben is ártalmas volna, teljesen tisztán tarthatjuk, illetve tisztíthatjuk lénláanyagunkat. Kérünk egyelőre 2 kiló „Cleaner“-t részünkre szállítani.

Pesti Könyvnyomda Nézetváltásaság.

Tanay József.

Gallay Pál egy rézléniatisztító vegyszert mutatott be nekünk. Ezen bemutatás alkalmával meggyőződtem arról, hogy a „Cleaner“ a létező tisztítóanyagok között méltán a legelső helyet foglalhatja el, amennyiben sem a kezét, sem a rezet nem támadja meg s pár perc alatt végez bármilyen piszokkal is. Miután mindezen jó tulajdonságain kívül még azzal is kíváncsi, hogy nem párolog el és nem gyulad meg s a már használt anyagot más alkalommal is felhasználhatjuk, a „Cleaner“ beszerzését mindenkinek csak ajánlhatom. Aibenaem-nyomda.

Wóznér Ignác.

A „Cleaner“-féle rézléniatisztító folyadékkal próbákat csináltattam és azt, miután jónak találtam, megrendeltem és nyomdánkba használatra bevezettem.

Hornyánszky-nyomda.

Wohlstein Mór.

A Gallay-féle „Cleaner“ rézléniatisztító szerrel kipróbáltuk és a már évek óta használaton kívül helyezett öreg, vastag piszokkal lerakódott rézléniát 4-5 másodperc alatt teljesen tisztára hozta. Állandóan használatba vettük.

Schmidt Sándor-nyomda.

Schwartz László művezető.

Lapunk zártág a „Cleaner“-t a következő nyomdák rendelték meg és vették használatba. **Budapest:** Pesti Könyvnyomda r.-t., Hornyánszky, Pátria, Légrády, Fővárosi, Markovics és Garal, Szi. László, Hamburger és Birkholz, Radó Izor, Kellner Ernő, Kellner Albert, Thália, Muskát, Engel S. Zs., Kálmán, Löbl D. és Fia, Károlyi, Otthon, Express, Corvina, Rothberger és Weisz, Auer J., Rózsa K. és Neje, Fried és Krakauer, Roth M. és Tsa, Löbl Mór. **Vidéken:** Kner Izidor, Gyoma; Molnár-féle nyomda r.-t., Szekszárd; Dobal János, B.-Gyula; Aradi nyomda r.-t.; Ivkovic György, Ujvidék; Perl L. Pál, Tab; Székely és Illés, Ungvár; Nánay Lajos, Baja; Feuer Illés, Kiskunfélegyháza; Csendes Jakab, Temesvár; Jókai-nyomda r.-t., Sepaszentgyörgy.

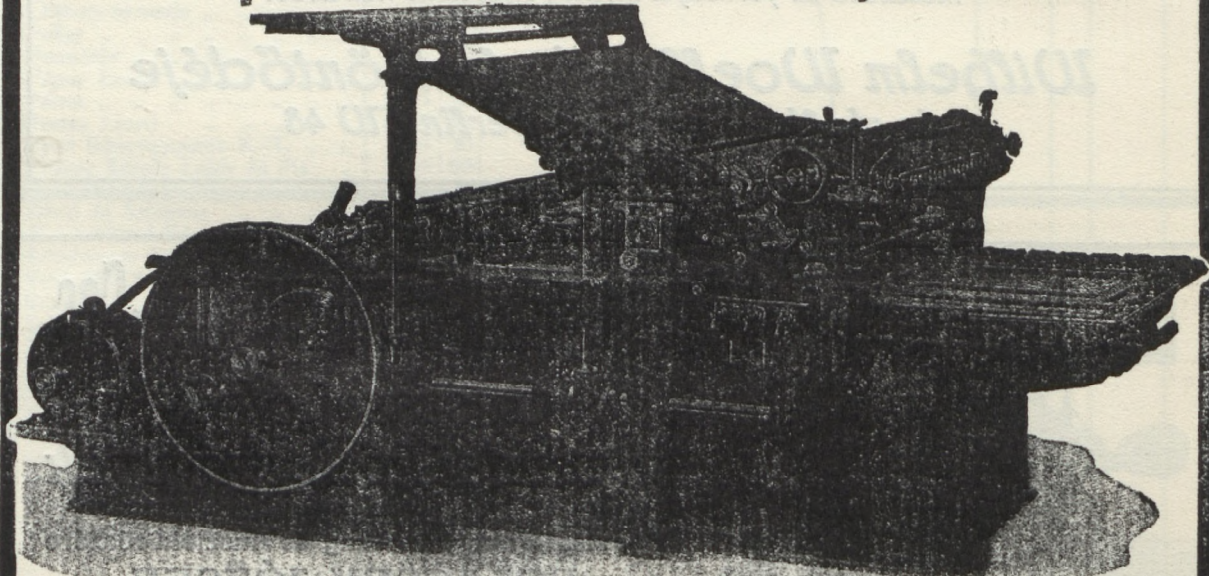
A „Cleaner“ egyedüli elárúsítója Gallay Pál Budapest, VI, Lázár-u. 8, III. 18.

A nagysághoz képest 2500 példányos gyorsasággal óránként. Mint speciális autotípus-meg színi-

VICTORIA

KÖNYVNYOMDAI GYORSSAJTÓK

nyomó-gépeket : gyors-sajtóinkat légkírákóval is építjük, tehát dob, szalagok és gereben nélkü.

ROCKSTROH & SCHNEIDER

Nachf. Act.-Ges., Dresden-Heidenau. — Magyarországi képv.: Tanzer Miksa, Budapest VII, Akácfa u. 50. Javító-műhely: Adolf GEEL, Wien VII/2, Lerdentfelderstr. 37.

KLISÉKET KÉSZÍTŐ MŰINTÉZET
BUDAPEST VI, EÖTVÖS-UTCA 48. SZ.

TELEFON 18-99.

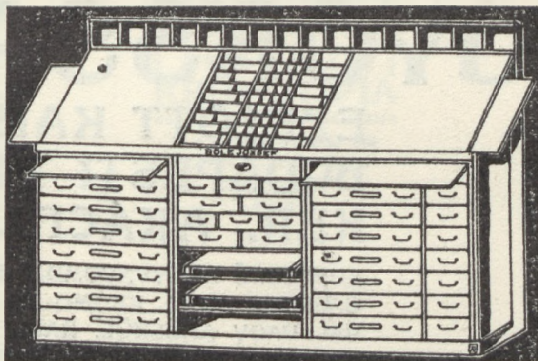
WOTTITZ
MANFRÉD
ÉS TÁRSA

DOMBORNOMÁSOKHOZ VALÓ ISTANZNIK. FOTOTIPIÁK. KEMIGRÁFIÁK. AUTOTIPIÁK. KLISÉK HÁROM- ÉS NÉGYSZÍNŰ NYOMTATÁSHOZ FÉNYKÉPÉSZETI FELVÉTELEK HÁZON KIVÜL IS.

BÖLE JÓZSEF

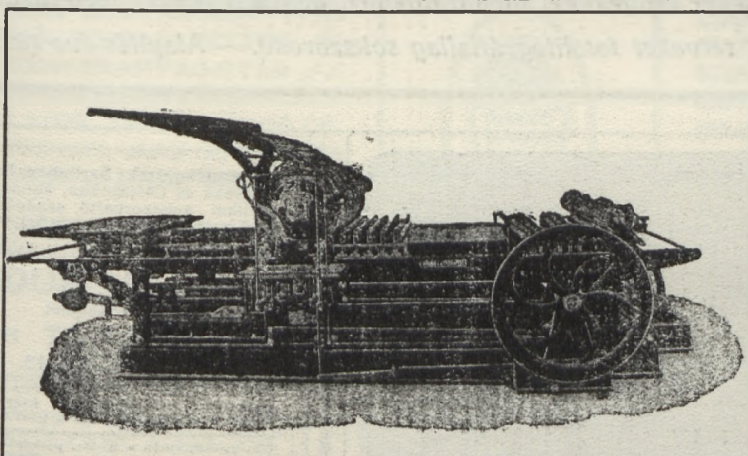
ELSŐ MAGYAR
KÖNYVNYOMDAI
SZAK-ASZTALOS

BUDAPEST, HORÁNSZKY-UTCA 3

ÁLLANDÓ DÚS RAKTÁR MINDENFÉLE
BETŰSZEKRENYEK
ÉS REGÁLISOKBÓL
ÉS KÖNYVKÖTŐI
FASZERELVÉNYBŐL
JAVÍTÁSOKAT PONTOSAN ESZKÖZÖL
ELVÁLLAL MÁS ASZTALOSMUNKÁT IS

**WÖRNER J. ÉS
TÁRSA**
GÉPGYÁRA · BUDAPESTEN

Körforgó :: ::
nyomógépei ::
ujság és illusztráció
nyomására, megha-
tározott és változ-
tatható ív nagyságok
számára készülnek

Könyvnyomdai
gyorssajtók ::
vasútrendszerű me-
nettel. Könyvnyomó
gyorssajtók két- és
négy pályás görgő-
járattal. Kromotípiai
gyorssajtók rövidít-
ett ívkivezetőkkel,
gyűrűs kirakó dob
segélyével. Kétfor-
dulatú gyorssajtók
előlkirakóval. Kö-
nyomdai gyorssajtó
görgő pályával. Kö-
nyomdai kézisajtók
és könyvkötő-gépek

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ EGÉSZ BIRODALOMBAN

□ MÖDLINGI □ GYORSSAJTÓGYÁR

EZELEŐTT KAISER L. FIAI R.-T.
BUDAPESTI FIÓKTELEPE: VII.
KER., AKÁCFA-UTCA 13. SZÁM.

EGYSZERŰ KÖNYVNYOMDAI GYORSSAJTÓK VASÚTI ÉS KÖRMOZ-
GÁSÚ MENETTEL. KROMO- ÉS AUTOTÍPIA-GÉPEK FRONTKIRAKÓ-
VAL VAGY ANÉLKŰL. RAPID GYORSSAJTÓK GÖRGŐJÁRATTAL.
DOPPELRAPID MIEHLE-RENDSZERŰ KÉTFORDULATÚ GYORS-
SAJTÓK. A LEGKÜLÖNLEGESEBB KÖRFORGÓGÉPEK GYÁRTÁSA.

TÖKÉLETES KIVITELŰ GÉPEK, GYORS ÉS IGEN KÖNNYŰ JÁRÁSSAL
KÜLÖNFÉLE ÚJ ÉS JAVÍTOTT GÉPEK ÁLLANDÓ RAKTÁRA.
GYÁR: MÖDLING. ALAPÍTTATOTT 1848. ÉVBEN.
A BUDAPESTI TELEFONSZÁM 54—48.

WIENI FIÓKTELEP: XVIII/1, WAHRINGERSTRASSE NR. 125.

Koblinger Gyula *fotocinkográfiai műintézete.*

Budapest VII, Csengery-utca 22. szám (telefon 14-61).

*Készít mindennemű kliséket művekhez, folyóiratokhoz, árjegyzékekhez meg hirde-
tésekhez. Építészeti stb. terveket fotolitográfiailag sokszorosít. — Alapítás éve 1892.*

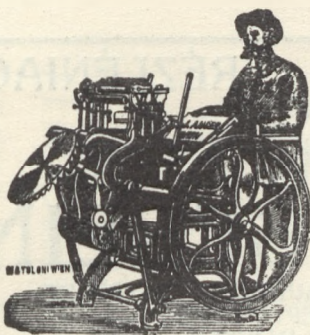
Fiókfestékgyárak: Berlinben, New-
Yorkban és Chicagóban. Minden a
grafikai sokszorosító szakokhoz
való festék elismert jó minőségben.

Magyarországi s ausztriai raktár:
CARMINE HUGÓ
grafikai szaküzlet

Bécs **BUDAPEST** Prága
VII, KIRÁLY-UTCA 13. SZ.

Kiállítás: Páris 1900: Grand Prix a hat
aranyérem; Saint Louis 1904: nagy díj;
Bordeaux 1907: Grand Prix. — Telefon 14-16.

Cheque-számla a m. kir. postatakerék-
pénztárnál Budapest: 22.610. sz. a. Cheque-
számla k. k. Post-Sparkassen-Amt Wien
Nr. 22.610.

Josef Anger

Gépgyár és
vasöntőde & Söhne

Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

Magyarországi képviselők:

SILBERER ÉS STECKLIN Budapest, V. Kertész-u. 88

KLISÉK

MINDENMŰ KÉPES
NYOMTATVÁNYOKHOZ
LEGJOBB KIVITELBEN

AUTOTÍPIA
FOTOTÍPIA
FOTOLITO
KROMOTÍPIA

HÁZONKIVÜL IS
FELVÉTELEK

TELEFON 483

KÖNIG ÉS BAYER

FOTOCINKOGRÁFIAI MŰINTÉZETE
BUDAPEST VII, KAZINCZY-U. 32

BERGER ÉS WIRTH

TÖRZSGYÁR LIPCSÉ
NÉMETORSZÁGBAN

ELSŐ MAGYAR KÖNYV- ÉS
KÖNYOMDAI FESTÉK- ÉS
HENGERANYAG-GYÁR
HENGERÖNTŐ-MŰHELY
LAPOS- ÉS KÖRFORGÓ GÉ-
PEKHEZ. OLCSÓBB ÉS
JOBB A HÁZI ÖNTÉSSEL

TELEFONSZ.: 56—64

UJSÁG-, MŰ-, ILLUSTRÁCIÓ-
DISZMŰ- ÉS MINDENFAJTA
SZINES FESTÉKEK, KEN-
CÉK, BRONZOK A GRAFIKAI
IPARÁGAK SZÁMÁRA
«PATENT», «VICTORIA» ÉS
«BIANCA» HENGERANYAG
EGÉSZEN SIMA ÉS KOCKÁ-
ZOTT TÁBLÁKBAN

Fiókgyárak: Barmen, Ber-
lin, Szt-Pétervár, Flórenc,
Páris, London, Newyork,

GYÁRTELEP: BUDAPEST, IX., MÁRTON-U. 19

BETŰÖNTÖDE

LEGNAGYOBB
VÁLASZTÉK KÜLÖNFÉLE

RÉZLÉNIAGYÁR

KÖRZET ÉS BETŰUJDONSÁGOKBÓL,
RÉZLÉNIÁKBÓL, VIGNETTÁKBÓL STB., VALAMINT
NAGY VÁLASZTÉK OROSZ BETŰKBŐL. TELJES NYOMDAI
BERENDEZÉSEK GÉPEKKEL ÉS SEGÉDESZKÖZÖKKEL. SZOLID KIVITEL

BERTHOLD · H · BERLIN

FIÓKOK: BÉCS, SZT.-PÉTERVÁR, MOSZKVA ÉS BAUER & Co. STUTTGART.
MAGYARORSZÁG KIZÁRÓLAGOS VEZÉRKÉPVISELŐJE, AKI
MINTÁKKAL, ÁRAJÁNLATOKKAL ÉS MINDEN-
NEMŰ É SZAKBA VÁGÓ FELVILÁGO-
SÍTÁSOKKAL SZÍVESEN
SZOLGÁL:

PUSZTAFI ZSIGMOND BUDAPEST AKADÉMIA-UTCA 8

GLEITSMANN E. T.

**KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁRAK
BUDAPEST**

Képviselet: TANZER MIKSA grafikai szaküzlet
Budapest VII, Akácfa-u. 50

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek.

Könyvnyomáshoz: „SPECIÁL”

Könyomáshoz: „PERFEKT”

≈ TÖBB MINŐSÉGBEN ÉS KÜLÖNFÉLE ÁRBAN. ≈

Az 1910-iki brüsszeli világkiállításon a legmagasabb kitün-
tetéssel a „GRAND PRIX”-el jutalmazva.

FISCHER · ÉS · MIKA · BETŰÖNTÖDE

TELEFON
28-62

ÉS · STEREOTIPÁLÓ · MŰHELY

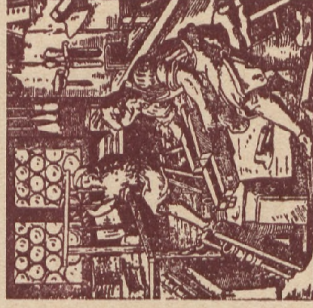
TELEFON
28-62

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket. A legkülönbébb cél-
szerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Folyton készletben
tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szabadalmazott
nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 korona.

BUDAPEST · VI · RÉVAY-UTCA · 6 · SZ

PÜTNOKY KELEMEN ÉS TÁRSA

KÖNYVKÖTÉSZELET
ÉS DOBOZ-GYÁR

BUDAPESTEN, VII,
KERTÉSZ-UTCA 73

PÜTNOKY
KELEMEN
ÉS TÁRSA

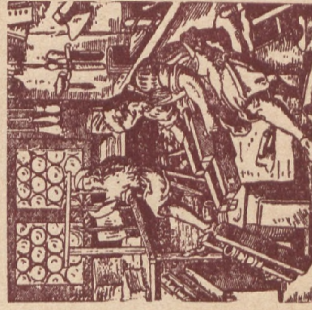

BUDAPESTEN, VII,
KERTÉSZ-UTCA 73

PÜTNOKY KELEMEN
ÉS TÁRSA

KÖNYVKÖTÉSZELET
ÉS DOBOZ-GYÁR

BUDAPESTEN, VII,
KERTÉSZ-UTCA 73

Budapest, 19

SZENT

MAGYAR AMATŐRÖK ÉS
GYŰJTŐK EGYESÜLETE

GYÖRGY

CZÉH

Tanácskozó: Iparművészeti Múzeum, Üllői-út 33 :: Aukció és gyűjté-
ménytár: Nemzeti Szalon, Erzsébet-tér :: Igazgatósági iroda: Múzeum-
körut 18. III. 12.

TELEFON 80-86.

CUKORKAÜGYNÖKÜNK TELEFONJA 108-76.

TELEFON 80-86.

GYÓGY- ÉS
VEGYSZER
GYÁR⁰⁰

A PÉCSI KIÁLLÍTÁSON VERSENYEN KIVÜL KIÁLLITVA
GALENNUS⁰⁰
TULAJDONOSOK: DR. SEITZ ÉS TÖRÖK⁰⁰

BUDAPEST
TELEP-U. 45
ZUGLÓ

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CHECK-SZÁMLA: MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE 21102. #: AUSZTRIA RÉSZÉRE 35664
FIZETÉSEK A BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ORSZ. ZÁLOGKÖLCSON R.-T. ESZKÖZLENDEK ANDRASSY-UT 5

GROSZ ÉS GYENES

BUDAPEST, VI, IZABELLA-UTCZA 94

Telefon
156—66

Telefon
156—66

Kő- és könyvnyomdai,
könyvkötészeti szaküzlet

GROSZ ÉS GYENES

Nyomda-berendezésekhez
költőszolgáltatással szolgálunk

A legfinomabb fekete és
színes festékek raktáron

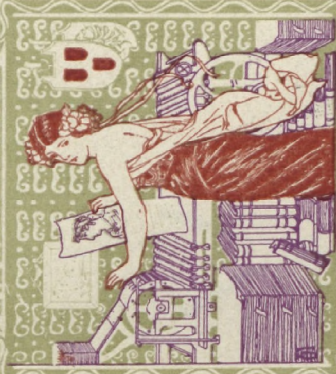
BUDAPESTEN, VI,
IZABELLA-UTCZA 94
SZONDY-U. SAROK
TELEFON: 156—66

A Hasznos Közlemények
című szaklap kiadóirovatala

JÓKAI KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZET

CZÉGTULAJDONOSOK
BERGER ÉS SCHIMEK
SÜRGÖNYCZIM: JÓKAI
THÖKÖLY-ÚT 28. SZÁM
TELEFON-SZÁM 96-32

CSEKK-SZÁMLA: PESTI
MAGY. KERESK. BANK
ELSŐ MAGY. IPARBANK
JÓZSEFVÁROSIBANKÉS
TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

BUDAPEST, VII. KER., THÖKÖLY-ÚT 28. SZÁM

Budapest,

B
U . É
K
BERGER
ES WIRTH
1
9 . 1
1

Berger és Wirth festékgvár normálfestékeivel.

Budapest IX., Márton-utca 19.

CSÁSZ. ÉS KIR.

UDV. SZÁLLÍTÓ

MISOGA SÁNDOR

POLGÁRI ÉS KATONAI SZABÓ

BUDAPESTEN

IV. VÁRCZI-UTCA 36.

KLOTILD-PALOTA

TELEFON

916

TELEFON

916

Buschmann F. utóául, Budapest

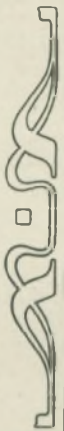

BUDAPESTI SZÁLLODÁSOK, VENDÉGLŐSÖK ÉS KORCSMÁROSOK IPARTÁRSULATA

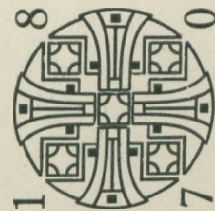
BUDAPEST, IX. KERÜLET, LÓNYAI-UTCZA 22. SZ.

□ □ □ □ □

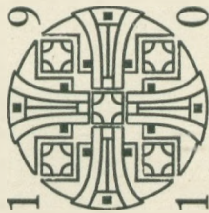
MEGHIVÓ

□ □ □ □ □

MÜLLER ANTAL

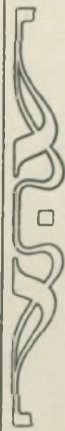
NEGYVENÉVES VENDÉGLŐSIPARI MŰKÖDÉSÉNEK JUBILEUMA
ALKALMÁBÓL 1910. ÉVI NOVEMBER HÓ 24-ÉN DÉLUTÁN 5 ÓRA-
KOR A HUNGÁRIA NAGYSZÁLLODA KÜLÖNTERMÉBEN TARTANDÓ

□ □ □ □ □ □ □ □ □

RENDKIVÜLI

KÖZGYŰLÉSRE

□ □ □ □ □ □ □ □ □

1911

1911
UJÉVI KÖSZÖNTÉST
MENTESÍTŐ JEGY

A BUDAI ÉS PESTI JÓTÉKONY NŐEGYESÜLE-
TEKNÉL TETT KEGYES ADOMÁNY
ÁLTAL

⊗ Berzsedes-és-Fülle ⊗
Budapest-Dfestyök L. VII. Garay-u. 44
⊗

⊗ Berzsedes-és-Fülle ⊗
Budapest-Dfestyök L. VII. Garay-u. 44
⊗

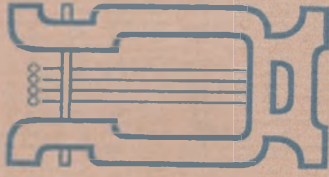

BERGER ELSŐ
MAGYAR KÖ-
ÉS KÖNYV-
NYOMDAI
FESTÉK- ÉS
WIRTH : HENGER-
ANYAGGYÁR

BUDAPESTEN, IX, MÁRTON-U. 19

MEGHÍVÓ

Hellge: „Összetartás egysíten
Nagyra törjünk lelkesítien
Céljainkat hogy kivívjuk
Ezért társak fel, fel daloljunk“.

A Magyarországí cipész- és csizmadíamunkások és munkásnök szakegyesülete dalárdrájának 25 éves fennállása alkalmából 1910 december 25-én (karácsony első napján), vasárnap, az Építómunkás-Othhon dísztermében (Dembinszky-u. és Aréna-út sarok, bejárat a Dembinszky-utcából) dal, szavalat, világgposta és táncsal egybekötött

JUBILEUMI ÜNKHEPERÉLYT

rendeZ, melyre t. ímet, becses családját, ugyszintén kedves ismerőseit és jó barátait tisztelettel meghívja a rendezőség. Kezdete este 8 órakor. Belépődíj: személyjegy előre váltva 1.20 K, a pénztárnál 1.40 K; családíjegy (1 úr, 2 hölgy) előre váltva 3 K, a pénztárnál 3.60 K. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s a ípészben nyugtáztatnak

ASZTALOSOK · KÖZPONTI
· BÚTORÁRUHÁZA ·
BUDAPEST · ANKER · PALOTA

DEAK-TÉR:
1. SZ.

TELEFON:
147-99.

BÚTOROK · MINDEN · IGÉNYNEK · MEGFELELŐEN
ELADÁS · NAGYBAN · ÉS · KICSINYBEN

*Gleitsmann E. &
festékgyára
Budapest*

*Aranyérmek :
1897. Lipcse, 1906. Milano,
1909. a drezdai nemzetközi
fényképészeti kiállítás.*

*Ezüstérmek :
1893. Prága, 1899. Génua.*

*Grand Prix
az 1910. évi brüsszeli világ-
kiállításon.*

Tompafesték

*11280. számú tompabarna.
Tompafestékek minden ár-
nyalatban készletben vannak
Tompá és fényes műnyomó-
papírhoz egyenlően alkal-
masak.*

*Kettősszin-
nyomófesték*

*10830. számú szépiabarna
kettősszínnyomófestékek
minden árnyalatban kész-
letben vannak.*

TYPOGRAPHIA

SZERKESZTŐSÉGE
ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, VIII. KER.,
BÉRKOCSIS-UTCA 1

TELEFON 85-82

Budapest, 191.....

BOBITSCH

ARTHUR

FESTŐ

A
**Magyar és Király szín-
házak festője - Diszítő
festő - Templomfestő
Intérieurfestő**

BUDAPEST

VIGUTCA

6 SZÁM

WILHEIM ÉS GLASER

Sebészeti gummiárúk,
kötszerek, betegápolási
cikkek és bajszkötők
o nagykereskedése o

Budapesten, IV. kerület,
Simmelweis-utca 7. sz.
Telefon-szám: 163—85.

ELSE

ERUSALEM
A SZENT
SKARABÄUS

AMSTER

MODERN
INTERIEUR-
KÉPEK

BUDAPEST,
RÓZSA-U.
35. SZ. I. EM.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT KÖNYVNYOMDÁSZOK
ÉS ROKONSZAKMÁBAN LEVŐK RÉSZÉRE

KIADÓTULAJDONOS A NYOMDÁSZOK SZAKKÖRE
MEGJELENIK MINDEN HÓNAP UTOLSÓ NAPJÁN
XX-IK ÉVF. • 1910. ÉVI DECEMBER HÓ • 12-IK SZÁM

REPRODUKÁLÓ MŰINTÉZET

WESZELY LIPÓT ÉS TÁRSA

KLISEK

BUDAPEST

V. Dorottya-utca 11.

AUTOTIPIA · FOTOTIPIA
KROMOTIPIA · FOTOLITO
MINDENMÉLY RITZUKÁT

A LEGJOBB KIVITELBEN.

BEIT & CO.

HAMBURG

**DRUCKFARBEN
FABRIKEN**

FŐRAKTÁR ÉS IRODA
MÜLLER TESTVÉREK
BUDAPEST, SÓLYOM-U. 13

LORILLEUX CH. ÉS TÁRSA

A VILÁG LEGRÉGIBB ÉS LEGNAGYOBB NYOMDAI,
KÖNYOMDAI, KÖNYVKÖTÉSZETI FESTÉKEK GYÁRA

Az 1889. és 1900. párisi világkiállításokon versenyen kívül jury-tag.

FESTÉKEK A KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI, KÖNYVKÖTÉSZETI, S VALAMENNYI GRAFIKAI SZAKMA RÉSZÉRE. ARANY-, EZÜST- ÉS MÁSOLÓFESTÉKEK. HENGERANYAGOK ÉS AZOK ÖNTÉSE. KENCÉK. PREPARÁLT PAPIROK KÖNYMÓDÁK RÉSZÉRE.

Grand Prix-vel kitüntetve:
St.-Louis 1904,
Lüttich 1905, és
Milano 1906.

11 GYÁR ÉS 40 LERAKAT AZ EGÉSZ VILÁGON!

**IRODA ÉS RAKTÁR: BUDAPEST,
FERENCZ JÓZSEF-RAKPART 27**

TELEFON 37-58. SZÁM

ALAPITVA 1816-BAN

GYÁR: BUDAFOKON, BUDAPEST MELLETT

Bélyegző-metszés

Mechanikai műhely

Galvanoplasztika

Ólomzár-gyártás

:: Tömöntőde ::

Rézléniá-gyártás

ELSŐ MAGYAR

BETŰÖNTŐDE

RÉSZV.-TÁRS.

BUDAPESTEN, VI., DESSEWFFY-

UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-70

Dús raktárt tart folytonosan magyar, német, tót, horvát, szerb, román s bolgár ékezetű

**: könyv- és :
címbetűkből**

körzetekből, rézléniákból és kizárásokból, továbbá a legkülönbözőbb ékítményekből és egyéb nyomdal fűlszerelvényekből. Egész nyomdal berendezések jutányos árban és gyorsan fogantatosítatnak.

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT

CZETTEL ÉS BENDTNER SZABAD.

